

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra ústavního práva

Pojem nezávislosti a nestrannosti soudce

Diplomová práce

Nela Gottwaldová

Plzeň

2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nela GOTTWALDOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0094P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Pojem nezávislosti a nestrannosti soudce**
Zadávací katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

- Úvod
- Nestrannost a nezávislost soudů a soudců jako zásada organizace soudnictví
  - Záruky nestrannosti a nezávislosti soudců
  - Jmenování
  - Neslučitelnost funkcí
  - Neodvolatelnost a nepřeložitelnost z funkce
  - Kárná odpovědnost soudců
  - Hmotné zabezpečení soudců
- Morální integrita soudců
- Konkrétní případy porušení soudcovské nestrannosti
- Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

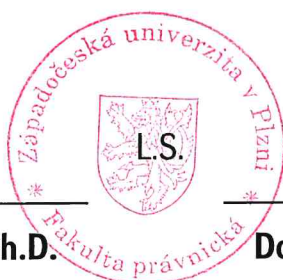
- KLÍMA, K. O právu ústavním. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- ZAHRADNÍKOVÁ, R. Organizace justičního systému. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2007
- ZOULÍK, F. Soudy a soudnictví. Praha: vydavatelství C.H.Beck, 1995
- MOKRÝ, A. O soudech a soudcích. Právo a zákonnost, 1991
- SCHELLEOVÁ, I. Soudy a soudní právo. Zlín: Živa, 1994
- MOKRÝ, A. Nezávislost a nestrannost soudce – vzájemná souvislost a podmíněnost pojmů, Právní praxe, 1995
- MACKOVÁ A. Nezávislost soudců. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1998
- TOMES, M. Samospráva soudů jako projev ústavou založené nezávislosti. Soudce, 2007
- LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In. BERÁNEK, S. Česká justice – otázka správy a nezávislosti, Praha: Transparency International, 2010
- ODEHNALOVÁ, J. Laický prvek v soudním procesu a některé ústavněprávní aspekty, Právní rozhledy, 2011

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Pavla Buriánová**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **31. ledna 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma **Pojem nezávislosti a nestrannosti soudce** jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Plzni dne 27. března 2023

.....
Nela Gottwaldová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Pavle Buriánové, Ph.D. za skvělé vedení, ochotu a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Zvláštní poděkování patří také rodině a příteli.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá pojmem nezávislosti a nestrannosti soudce a zárukami, které tuto zásadu společně tvoří. Cílem práce je uvést a vysvětlit základní pojmy a podat ucelený pohled na jednotlivé atributy, kterými jsou jmenování do funkce soudce, neslučitelnost funkcí soudce, neodvolatelnost a neslučitelnost z funkce, kárná odpovědnost soudců a v neposlední řadě také hmotné zabezpečení soudců. Dalším z popisovaných aspektů je také morální integrita soudce, která se v jistém ohledu vymyká všem výše zmíněným. Následující část práce se věnuje konkrétním případům, kde byla namítána nestrannost soudce pro jeho podjatost. V této části práce vyjadřuji svůj nesouhlas s posuzováním subjektivního pohledu soudce na danou věc a domnívám se, že názor soudce by měl být v rozhodnutí o podjatosti rozhodující. V závěru práce uvádím dvě kauzy. Jedna se týká případu, kterému jsem sama byla přítomna a v něm hodnotím chování soudkyně z hlediska nestrannosti a druhým případem je mediální kauza bývalého soudce Ondřeje Havlína, kde jsem se případ pokusila shrnout a vyjádřit souhlas s potrestáním za jeho velmi neprofesionální přístup, který byl zároveň trestným činem.

Klíčová slova

podjatost soudce, vyloučení soudce, nezávislost, nestrannost, justice, spravedlivý proces, kárná odpovědnost

Summary

This thesis is dedicated to the concept of judicial independence and impartiality and the guarantees that constitute this principle. The aim of the thesis is to introduce and explain the basic concepts and to give a comprehensive view of the individual attributes, which are the appointment to the office of a judge, the incompatibility of judicial functions, the irremovability and incompatibility from the office, the disciplinary liability of judges and, last but not least, the material security of judges. Another of the aspects described is the moral integrity of the judge, which in some respects goes beyond all of the above. The following part of the thesis is devoted to specific cases where the impartiality of a judge has been challenged on the grounds of bias. In this part of the thesis, I express my disagreement with the consideration of the judge's subjective view of the case and believe that the judge's opinion should be decisive in the decision on bias. I conclude the thesis with two cases. One concerns a case that I myself was present at, in which I assess the behaviour of judges in terms of impartiality, and the second case is the media case of former judge Ondřej Havlín, where I tried to summarise the case and agree to punish him for his very unprofessional approach, which was also a criminal offense.

Key words

partiality of a judge, exclusion of a judge, independence, impartiality, justice, a fair trial, disciplinary liability

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Nestrannost a nezávislost soudů a soudců jako zásada organizace soudnictví	9
2.1	Pojem soudnictví	9
2.2	Pojem nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců	11
2.2	Nezávislost a nestrannost soudů a soudců z institucionálního a funkčního hlediska	14
2.3	Význam a účel zásady nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců ..	15
2.4	Další zásady prostupující soudnictvím.....	17
3	Jednotlivé záruky nestrannosti a nezávislosti soudce	18
3.1	Jmenování do funkce soudce.....	19
3.2	Neslučitelnost funkcí	23
3.3	Neodvolatelnost a nepřeložitelnost z funkce	25
3.4	Kárná odpovědnost soudců	27
3.5	Hmotné zabezpečení soudců.....	30
3.6.1	Hmotné zabezpečení soudců v evropských institucích	34
4	Morální integrita soudců	35
4.1	Etické kodexy v České republice	35
4.2	Otevřený soubor etických dilemat soudce	36
5	Test nestrannosti	37
5.1	Objektivní test	38
5.2	Subjektivní test	38
6	Konkrétní případy posuzování soudcovské nestrannosti.....	38
6.1	Rodinné a příbuzenské vztahy	40
6.2	Pracovní a přátelské vztahy	44
6.3	Negativní vztahy	49
7	Osobní zkušenost s nestranností soudce.....	54
8	Kauza zjevného pochybení soudce ve vztahu k jeho nestrannosti ...	55
9	Závěr.....	56
10	Zdroje	59

Použité zkratky

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve zněních pozdějších předpisů

LZPS či Listina – Ústavní zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

SŘS – Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TŘ – Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

ZSS – Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů)

ZÚS – Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

NS – Nejvyšší soud České republiky

NSS – Nejvyšší správní soud České republiky

ÚS – Ústavní soud České republiky

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

EÚLP či Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

1 Úvod

Problematika nestrannosti a nezávislosti soudců je institutem, který je v českém právním řádu nepostradatelný. Žijeme v demokratickém právním státě, kde má každý právo na soudní ochranu, kde má každý právo se se svou věcí obrátit na soud. A pokud se dostaneme do situace, kdy už nejsme schopni vyřešit určité spory bez zásahu soudní moci či je dokonce dle zákona nutné, aby se do konkrétní situace vložili OČTŘ a následně soud, vyžadujeme, aby byla nalezena pravda a abychom ochránili zájmy a hodnoty, které chceme chránit nejen z pohledu osobního, nýbrž i z pohledu společenského. Aby ale bylo možné v takovou ochranu věřit, je obecně třeba věřit ve spravedlnost soudů, potažmo soudců. Spravedlnost je dle řeckého filozofa Aristotela vůbec nejdůležitější ze všech ctností a pokud si představíme spravedlivého soudce, jistě od něj budeme vyžadovat jeho nestrannost a nezávislost. Vezmeme-li v potaz, že soudce je také jen člověk, můžeme se sami sebe ptát, zda je soudce vždy spravedlivý, zda soudce vždy vykonává svou profesi dle svého nejlepšího vědomí a svědomí a zda není možné, že je soudce ovlivněn vnějšími vlivy či skutečnostmi, která ve vztahu k určité věci či osobě existuje. V konečném důsledku vždy dojdeme k závěru, že záleží na konkrétní osobě soudce, jak zodpovědně bude svou profesi vykonávat, existují však pravidla, která soudci přikazují či mu alespoň pomáhají, chovat se tak, aby soudcovský stav zůstal naprosto vážený a respektovaný a aby každý, kdo v právním státě žije, měl víru v to, že v projednávání jeho věci budou dodrženy veškerá lidská práva a svobody a k rozhodnutí dojde soud vždy jen na základě a v mezích zákona.

V první části práce si kladu za cíl přiblížit pojmy nezávislosti a nestrannosti soudce v zasazení těchto zásad do systému soudnictví. V další části se pokusím v dílčích kapitolách charakterizovat jednotlivé záruky nezávislosti a nestrannosti soudce tak, aby byl text mé práce přínosem nejen pro studenty právnických fakult a odbornou veřejnost, ale i pro laickou veřejnost, kterou bude daná problematika zajímat či budou potřebovat do tématu proniknout. Konkrétně se budu věnovat jmenování do funkce soudce, neslučitelnosti funkcí, neodvolatelnosti a nepřeložitelnosti soudce, kárné odpovědnosti soudce a hmotnému zabezpečení soudců. Následující samostatnou část jsem se rozhodla věnovat morální integritě soudců, a to vzhledem k tomu, že nemá v českém právním řádu legální zakotvení, což považuji na jednu stranu za velmi nedostatečné, na druhou stranu morální zásady člověka vnímám velmi individuálně a kloním se k názoru, že takové zásady

v sobě člověk musí mít zasazený bez nutnosti vymáhání na základě zákona. Další část práce je věnována poměrně rozsáhlé judikatuře v oblasti rodinných, přátelských a kolegiálních vztahů.

Ve své práci užívám zejména metodu analýzy a syntézy a snažím se vystihnout význam zásady nezávislosti a nestrannosti soudce, interpretovat jednotlivé záruky této zásady a poukázat na případy i s jejich rozhodnutími, ve kterých popisují důvody, proč daný soud rozhodl o vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci a nebo rozhodl, že v daném případě není nutné soudce z projednávání a rozhodování vyloučit, protože vztahy mezi *zainteresovanými* osobami nejsou tak intenzivní, aby mohly způsobit soudcovu nestrannost.

Vzhledem k tomu, že princip nezávislosti a nestrannosti soudce považuji za stěžejní a tato problematika mě zajímá nejen z hlediska profesního, ale i lidského, vybrala jsem si ke zpracování své diplomové práce právě toto téma.

2 Nestrannost a nezávislost soudů a soudců jako zásada organizace soudnictví

Jednou z nejdůležitějších zásad, která prostupuje soudnictvím, je zásada nestrannosti a nezávislosti. V této části práce se pokusím jak o její vysvětlení, tak i o zdůvodnění, proč je tato zásada nezastupitelná. Než se ale začnu věnovat dílčím tématům této práce, je více než na místě seznámit se s pojmem soudnictví.

2.1 Pojem soudnictví

Soudnictví můžeme definovat jako samostatnou a zvláštní činnost státu, kterou jeho jménem vykonávají nezávislé a nestranné soudy. Tato činnost spočívá v projednávání a závazném rozhodování konkrétních případů prostřednictvím aplikace právních norem.¹ Tato činnost může být také vymezena jako jedna z nejdůležitějších a nejstarších funkcí státu, neboť již v civilizacích starověkého Řecka a Říma působily instituce v podobě lidových shromáždění, kterým náleželo projednávání a rozhodování sporů.²

Moderní soudnictví však vzniklo mnohem později, a to zejména v důsledku vzniku teorie dělby moci. Prosazováním této teorie se vyčlenila moc soudní, která se postupně vyvíjela do podoby, ve které ji zná současný demokratický právní stát, což je činnost, která je nezávislá na ostatních složkách státní moci.³ Princip dělby moci je vyjádřen v díle francouzského myslitele Charlese Louise de Secondata Montesquieua o Duchu zákonů z roku 1748. „*Kdyby byla moc soudní spojena s mocí zákonodárnou, byla by moc nad životem a svobodou pouhou libovůlí, protože soudce by byl zároveň zákonodárcem. Kdyby byla moc soudní spojena s mocí výkonnou, soudce by mohl býti zároveň tyranem. Všechno by bylo ztraceno, kdyby týž člověk nebo týž sbor předních občanů, ať už ze šlechticů, ať už z lidu, měl v ruce tuto trojí moc, totiž moc dávat zákony, moc vykonávat usnesení veřejná a moc soudit zločiny nebo spory jednotlivců.*“⁴ V současné době je na těchto tezích vystavěn princip dělby moci ve většině moderních právních států. V České

---

¹ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003, s. 67.

² ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 37, citováno podle SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 623-624 (čl. 81 Ústavy).

³ KNAPP, Viktor. Přínos středoevropského soudnictví k evropské právní kultuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 9, s. 726.

⁴ MONTESQUIEU, CHARLES LOUIS DE SECONDAT. *O duchu zákonů*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1947, s. 172.

republiky je princip dělby moci zakotven v čl. 2 odst. 1 Ústavy ČR. Velmi četně na toto ustanovení odkazuje Ústavní soud ČR ve svých nálezech. Příkladem může být nálezy sp. zn. Pl. ÚS 13/99 ze dne 15.09.1999 či nálezy sp. zn. Pl. ÚS 60//2004 ze dne 28.04.2005, kde je uvedeno, že „*V samotném základu našeho ústavního systému je zakotven princip dělby státní moci (...), jehož cílem je zabránit koncentraci moci a jejímu zneužití (...). Aby tento základní cíl byl naplněn, musí tyto tři moci existovat na sobě nezávisle, což neznámá, že by nebyly propojeny, ale musí být natolik samostatné, aby jedna moc si nemohla přisvojit pravomoci ostatních. Tato vzájemná vyváženost všech tří mocí je základem dobrého fungování demokratického systému.*“⁵

Zakotvení soudní moci nalezneme také v čl. 81 a 82 Ústavy ČR, čl. 36 Listiny základních práv a svobod či v ustanovení § 1 a § 79 zákona o soudech a soudcích. Samotná úprava moci soudní jako takové je obsažena jednak v Ústavě ČR (čl. 1 až 4, čl. 9 odst. 3), v dalších částech je moc soudní upravena z hlediska vztahu k orgánům moci zákonodárné a výkonné (čl. 27, čl. 28, čl. 62, čl. 63, čl. 65, čl. 80) a zvláště pak v hlavě čtvrté, přímo nazvané „Moc soudní“ (čl. 81 až čl. 96)⁶ a druhá v Listině základních práv a svobod, v hlavě páté je vymezeno právo na soudní a jinou právní ochranu. V této hlavě je také garantováno, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Pokud někdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby byla přezkoumána zákonnost takového rozhodnutí. Také je zde stanoveno, že každý má právo na náhradu škody způsobené mu rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy, nebo nesprávným úředním postupem. Dále je zde také deklarováno, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, že každý má právo na to, aby jeho věc byla projednávána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti, aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Výše uvedená práva a svobody, jakož i organizace soudů a postavení soudů, jsou rozpracovány zejména v zákoně o soudech a soudcích, v občanském soudním řádu, v trestním řádu a v navazujících předpisech.⁷

Vzhledem k tomuto zakotvení nemůžeme zásadu nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců vnímat pouze jako prohlášení, které vyjadřuje určitou vlastnost

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28.04.2005, sp. zn. Pl. ÚS 60/04, bod V.

⁶ FILIP, J. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001, s. 366.

⁷ SCHELLEOVÁ, I. Soudy a soudní právo. Zlín: Živa, 1994, s. 4.

soudnictví. Tato zásada má svůj obsah, význam a účel, přičemž primárně vyjadřuje, jaké by soudnictví mělo být, tj. jaké atributy by mělo v moderním právním státě naplnit a jakým způsobem by soudy měly realizovat své pravomoci, aby se staly, a i do budoucna nadále byly spolehlivou zárukou práva na soudní ochranu.⁸ Hlavním úkolem soudů je zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům. Tedy každý člověk by měl mít svobodný přístup k soudům, právo na soudní ochranu, a především právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Soudnictví bychom tedy mohli definovat jako činnost nezávislých soudů jako státních orgánů, která je vykonávána podle stanovených procesně právních pravidel a spočívající v závazném řešení konkrétních případů podle hmotněprávních norem.⁹

Lze tedy konstatovat, že zásada nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců je jedním z nejdůležitějších prvků, který tvoří právní demokratický stát, jenž respektuje základní práva a svobody jednotlivců.

2.2 Pojem nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců

Termín „nezávislé a nestranné soudy“ nelze zcela jasně definovat. Část právní teorie uvádí, že pojem nezávislost soudů lze interpretovat extenzivním způsobem, a to jako samostatnost (*autonomii*), kterou lze chápat ze tří hledisek: na prvním místě je nutno konstatovat, že nezávislostí je nadána celá soudní moc jako jedna ze složek státní moci - je to tedy obecný znak typický právě pro moc soudní; dále je možné nahlížet na pojem nezávislosti soudů jako na prvek, kterým se vyznačuje každý jednotlivý konkrétní soudní orgán (soud); a konečně nezávislost soudů spočívá ve skutečnosti, že soudy jakožto zvláštní státní orgány, které společně vytvářejí tzv. soudní soustavu, jsou nezávislé samy o sobě a vůči sobě navzájem.¹⁰ S tímto souvisí skutečnost, že v rámci soudní soustavy neplatí institut tzv. subordinace (nadřízenosti a podřízenosti), tj. není možné, aby soud byl vázán příkazy či pokyny jiného soudního orgánu.¹¹ Naopak – tento princip je charakteristický pro státní správu, pro soudnictví je ovšem zcela pojmově vyloučen;

---

⁸ STAVINHOVÁ Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003, s. 74-75.

⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2007, s. 17.

¹⁰ TOMEŠ, Milan. In KLÍMA, Karel a kol. (ed). *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 611-612 (čl. 81 Ústavy).

¹¹ HENDRYCH, Dušan, SVOBODA, Cyril a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 130 (čl. 81 Ústavy).

neznamená to však, že by soudy byly vzájemně striktně separovány, určité spojení mezi nimi existuje, ale má tzv. procesní charakter. Jako příklad lze uvést propojení soudních instancí v případě podání opravných prostředků.¹² Tento atribut je zcela zásadní, jak lze dovodit již z prvorepublikové právní teorie v díle Františka Weyra, který klade důraz na rozlišování tzv. služební hierarchie (charakteristická pro správní úřady) a instanční hierarchie (typická naopak pro orgány soudní).¹³

Nezávislost soudu je nejen charakteristickým prvkem, ale společně s nestranností je i hodnotou, jak dokládá i Ústavní soud ČR: „*Nezávislost a nestrannost jsou neodmyslitelnými atributy pojmu soud. Jeho nestrannost a nezávislost je hodnotou, jež prospívá všem, neboť je jednou ze záruk rovnosti a právní jistoty v demokratické společnosti. Pouze nestranný soud je způsobilý poskytovat skutečnou spravedlnost vždy a všem.*“¹⁴ Závěrem je nutné zmínit, že nezávislostí a nestranností jsou nadány všechny soudy, které působí na území České republiky (obecné soudy, Nejvyšší správní soud a Ústavní soud ČR).¹⁵

Kromě nezávislosti soudu existuje také pojem nestrannosti. Nestrannost soudu vyjadřuje, v jakém postavení se soud nachází v tom, kterém probíhající soudním řízení. To znamená, že soud vystupuje vůči stranám řízení jako nadřazený subjekt – tzv. „nezúčastněný třetí“, který je oprávněn a povinen autoritativně rozhodnout. Vztah, který trvá mezi účastníky, soud pouze hodnotí a právně posuzuje, za žádných okolností ho neupravuje a nezasahuje do něho, nýbrž o něm pouze vydává rozhodnutí jako nestranný třetí subjekt, který nemá zájem na výsledku řízení.¹⁶

S termíny nezávislosti a nestrannosti soudů úzce souvisí také zásada nezávislosti soudce a nestrannosti soudce jakožto osoby, která vykonává soudcovské povolání. Nezávislost soudce je odvozena od nezávislosti soudu. U samotné osoby soudce jde především o vytvoření takových podmínek, aby byl při svém rozhodování vázán pouze zákonem. Jedná se vlastně o pojmovou závislost soudce, pro jejíž uchování musí být soudce ve výše zmíněných ohledech nezávislý. Lze tedy říci, že soudcovská nezávislost, kterou je nadán ten který soudce zaručuje,

---

¹² STAVINHOVÁ, Jaruška, SAHÁNEK, Petr. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. MU Brno: Doplněk, 1992, s. 19.

¹³ WEYR, František. *Československé právo ústavní*. Praha: Melantrich A.S., 1937, s. 60.

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, bod V. (získáno 22. listopadu 2022 z databáze NALUS).

¹⁵ PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří (ed). *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář*. 1. díl. 2. vydání. Praha: Linde, 1998, s. 271 (čl. 81 Ústavy).

¹⁶ HENDRYCH, Dušan, SVOBODA, Cyril a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 131 (čl. 82 Ústavy).

aby mohl jednotlivé případy projednávat a rozhodovat bez jakýchkoliv vlivů ze strany jiných orgánů. U samotné osoby soudce jde především o vytvoření takových podmínek, aby byl při svém rozhodování vázán pouze zákonem. Jedná se vlastně o pojmovou závislost soudce, pro jejíž uchování musí být soudce ve výše zmíněných ohledech nezávislý.¹⁷ Je tedy možné říci, že projevem nestrannosti je mimo jiné soudcova nepodjatost, ovšem tyto pojmy nemohou být chápány jako synonyma – nestrannost jako pojem širší zahrnuje institut nepodjatosti.¹⁸ Je-li dána některá ze skutečností, která budí důvodné pochybnosti o soudcově nepodjatosti, je soudce z projednávání věci vyloučen. O vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci hovoří více procesních předpisů. Takovými jsou SŘS, OSŘ a TŘ. Tyto procesní předpisy o institutu vyloučení soudce hovoří velmi podobně, proto zde rozeberu pouze jednu právní úpravu a tou bude úprava dle OSŘ. Podle ustanovení § 14 OSŘ je soudce či přísedící vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, pokud existuje jeho poměr ve vztahu k projednávané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům. V případě, že soudce či přísedící projednával danou věc již u soudu nižšího stupně, je taktéž vyloučen z projednávání věci u soudu vyššího stupně. Toto platí i v opačném případě. Následující ustanovení téhož zákona pak říká, že pokud se soudce či přísedící ocitne v situaci, pro kterou nemůže spor rozhodovat čili pro kterou je vyloučen, neprodleně tuto skutečnost musí oznámit předsedovi soudu. Ten poté určí jiného soudce či přísedícího a za předpokladu, že jsou všichni členové senátu vyloučení, přidělí věc jinému senátu. Účastníci musí být soudem vždy poučeni o tom, že mají právo se k osobám soudců a přísedících vyjádřit. Pokud má účastník podezření, že soudce či přísedící není zcela nepodjatý, je povinen podat námitku podjatosti soudce nebo přísedícího, a to nejpozději při prvním jednání, kterého se osoba soudce nebo přísedícího zúčastnila. Může se také stát, že o podjatosti nemá účastník povědomí nebo že se soudce či přísedící dostane do situace, kdy se soudce stane podjatým až během vedení řízení. Za takových podmínek je účastník oprávněn podat námitku podjatosti do 15 dnů poté, co se o podjatosti dozvěděl. V každé námitce podjatosti musí být uvedena osoba, proti které se podjatost namítá a v čem je podjatost spatřována, případně zde může být i informace o tom, kdy se účastník o takové skutečnosti dozvěděl a jaké existují důkazy pro prokázání podjatosti. Poté, co účastník namítne podjatost soudce, smí

---

¹⁷ MACKOVÁ, A. *Nezávislost soudců*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1998

¹⁸ MACKOVÁ, A. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996, s. 21

být soudcem rozhodovány jen úkony, které nesnesou odkladu, a to až do doby, než nadřízený soud v senátu rozhodne o vyloučení či nevyloučení soudce.

2.2 Nezávislost a nestrannost soudů a soudců z institucionálního a funkčního hlediska

Aktuální znění ustanovení čl. 81 Ústavy ČR zní: „*Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.*“¹⁹ Z tohoto ustanovení vyplývá, že moc soudní je reprezentována soudy, které vystupují jako zvláštní orgány veřejné moci. Těmto orgánům pak primárně přísluší pravomoc projednávat a rozhodovat zákonem stanovený okruh záležitostí.²⁰ Soudy tedy působí zcela odděleně a samostatně a jen soudům je svěřen výkon soudnictví. Je tedy naprosto vyloučeno, aby bylo soudnictví vykonáváno jinými orgány než soudy, a to např. soukromými společnostmi nebo nestátními organizacemi, přičemž je primární povinností státu, aby tento stav nebyl narušen.²¹ Je důležité zde upozornit na fakt, že za soudy nejsou považovány orgány rozhodčího typu, byť jsou tyto orgány v zákonné úpravě označovány jako „soudy“. Tento názor vyplývá nejen z teorie, ale i z rozhodovací praxe Ústavního soudu, který ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 174/02 ze dne 15.07.2002 charakterizoval postavení rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR:²² „*Podle § 1 odst. 2 písm. b) Řádu rozhodčí soud rozhoduje spory, jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjašňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran.*“²³ Soudy jsou nadány nezávislostí, kterou můžeme označit jako nezávislost institucionální. Tuto nezávislost tvoří více složek a zahrnuje tyto prvky: a) soudy jsou státní orgány, které stojí mimo moc zákonodárnou a výkonnou, b) organizačně oddělené a nepodřízené žádnému subjektu, c) soudní moc náleží výlučně soudům – orgány moci zákonodárné a výkonné nemohou nikdy tuto moc převzít či do ní zasahovat.

¹⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 625-626 (čl. 81 Ústavy).

²¹ HENDRYCH, Dušan, SVOBODA, Cyril a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 130 (čl. 81 Ústavy).

²² BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 964-965 (čl. 81 Ústavy).

²³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15.07.2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02, bod V.

Podobně pak soudy nemohou být činné ve věcech, které náleží do pravomocí obou mocí zbývajících.²⁴

Kromě institucionální nezávislosti existuje také nezávislost funkční, která se úžeji vztahuje k soudcům samotným. Je také vymezena v Ústavě, konkrétně v ustanovení čl. 82 odst. 1, který zní: „*Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.*“²⁵ Povinností soudce v rozhodování o konkrétní věci je řídit se pouze zákony a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu ČR, což vyplývá z ustanovení čl. 95 Ústavy ČR a § 79 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů. Soudce projednávající a rozhodující konkrétní případ se v žádném případě nesmí řídit pokyny (příkazy, zákazy, instrukcemi, doporučeními, stanovisky či názory jiných institucí), při rozhodování konkrétního případu musí vycházet pouze ze zákonných právních předpisů a musí vystupovat jako nezávislý třetí subjekt.²⁶

2.3 Význam a účel zásady nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců

Smysl a cíl zásady soudcovské nezávislosti tkví ve vytvoření takových základních předpokladů, které povedou k co největší efektivitě činnosti soudů. Pouze nezávislý orgán (soud) může poskytnout účinnou ochranu jednotlivým právům a právem chráněným zájmům v konkrétním případě.²⁷ Jedná se o „*základní předpoklad optimální společenské funkce soudnictví, která je současně výrazem jeho demokratismu, humanismu a etického obsahu.*“²⁸

Vymezit zásadu nestrannosti a nezávislosti vyčerpávajícím a úplným způsobem lze jen velmi těžko, zejména pokud právní normy o významu a účelu přímo nehovoří. Z různých názorů lze však vysledovat určitý společný prvek, který vyjadřuje že nezávislost a nestrannost existují zejména pro subjekty soudního řízení, tj. účastníky řízení a jejich zástupce. Tito pak mají na základě této skutečnosti jistotu, že jejich věc bude projednána a rozhodnuta orgánem, který

---

²⁴ HENDRYCH, Dušan, SVOBODA, Cyril a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 129-130.

²⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. In SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 639 (čl. 82 Ústavy).

²⁷ STAVINOHOVÁ, Jaruška, SAHÁNEK, Petr. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. MU Brno: Doplněk, 1992, s. 20.

²⁸ Tamtéž.

vystupuje objektivně, vychází jen ze skutkových okolností řádně prokázaných, a především nahlíží na obě strany případného sporu jako na rovnocenné.²⁹

Nezávislost a nestrannost jsou prvky soudní moci, které jsou pro fungování soudnictví jako celku zcela základní a nepostradatelné. Význam těchto prvků lze odvodit z existence potřeby, aby tyto prvky byly zavedeny a následně udržovány státním mechanismem. Stát je zejména povinen dbát na to, aby nezávislost (a to především ta institucionální) byla respektována, chráněna a nebyla degradována.³⁰ Je také zřejmé, že v právní úpravě nestačí pouze nezávazně prohlašovat existenci zásady nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců, ale je nezbytné tuto zásadu především zakotvit na nejvyšší právní úrovni, a to v Ústavě, jelikož právě tím se zmíněná zásada ocitne pod ochranou ústavnosti.³¹ Názor, že „Zajištění musí být stanoveno na nejvyšší úrovni státního právního řádu, v ústavě. V žádném případě nestačí ústavní předpis, který zní pouze: ‚Soudci jsou nezávislí, ostatní stanoví zákon.‘, toto v podstatě neříká nic jiného, než že ústavně je nadkretována pouze příkazní svoboda soudců.“³² je tedy naprosto opodstatněný a nezbyvá než s ním souhlasit. Dalším aspektem je skutečnost, že samotné zajištění institucionální nezávislosti není dostačující. Je třeba zavedení tzv. systému záruk soudcovské nezávislosti, neboť platí, že „soudcovská nezávislost je občanu hledajícímu právo, zaručena skutečně teprve tehdy, pokud je o ni příslušnými opatřeními postaráno ve všech fázích výkonu soudcovského úřadu, od jmenování soudce, přes vlastní výkon úřadu, až po ukončení soudcovské činnosti“.³³

Jak již bylo zmíněno výše, princip nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců se řadí mezi takové hodnoty, které představují podstatné náležitosti demokratického právního řádu.³⁴ S přihlédnutím k tomu, že se jedná o hodnotu, musí být náležitě chráněna. V českém právním řádu je nezávislost chráněna primárně ustanovením čl. 18 odst. 2 Listiny základních práv a svobod v ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů, kde je stanoveno, že peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu. Dále je ochrana poskytnuta také prostřednictvím trestněprávních norem. Trestní zákoník

---

²⁹ WIPLINGER, Eduard. Základy soudcovské nezávislosti. *Právní praxe*, 1995, roč. XLIII., č. 9, s. 586.

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, bod V.

³¹ MARKEL, Ernest. Zajištění soudcovské nezávislosti. *Právní praxe*, 1995, roč. XLIII., č. 9, s. 583.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 578.

³⁴ SUCHÁNEK, Radovan, JIRÁSKOVÁ, Věra a kol. *Ústava České republiky v praxi. 15 let platnosti základního zákona*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 254.

(zákon č. 40/2009 Sb.) poskytuje ochranu nezávislosti ve zvláštní části, konkrétně v hlavě X. dílu I. Zde jsou ustanoveny trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby. Konkrétně se jedná o ustanovení § 323 až 337, ze skutkových podstat zasluhuje pozornost zejména zasahování do nezávislosti soudu (§ 335).³⁵

Ať již nezávislost a nestrannost pojmemme jakkoliv, vždy je třeba dojít k závěru, že činnost soudnictví musí být objektivní a musí poskytovat jednotlivým občanům spravedlnost v podobě vydání rozhodnutí.

2.4 Další zásady prostupující soudnictvím

Mezi základní zásady organizace soudů v České republice samozřejmě nepatří jen zásada nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců. Dalšími důležitými zásadami jsou zásada zákonného soudce, zásada výkonu soudnictví pouze soudem, zásada sborového rozhodování či zásada účasti laického prvku na výkonu soudnictví. Zásadu zákonného soudce považují za úzce související s tématem této práce a velmi stručně bych ji proto ráda vysvětlila. Zásada zákonného soudce je určitá pojistka, která zaručuje nezávislost justice a zaručuje tak neexistenci účelového dosazení soudce, který by mohl být k jedné ze stran podjatý či by mohl posuzovat a rozhodovat ve věci nestranně. Tato zásada je zakotvena v čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce je dále stanovena zákonem a to tak, že je stanovena věcná, místní a funkční příslušnost.³⁶ K naplnění práva na zákonného soudce však stanovením těchto příslušností nedochází. Další pravidla týkající se stanovení zákonného soudce nalezneme v ZSS. Tento zákon stanoví způsob, jakým mají být jednotlivé kauzy roztrženy mezi soudní oddělení. Konkrétní rozdělení kauz mezi soudce a přísedící pak stanovuje rozvrh práce daného soudu.³⁷ Rozvrh práce je vydáván na dobu jednoho kalendářního roku a předseda soudu ho musí vydat nejpozději do konce předchozího kalendářního roku.³⁸

---

³⁵ BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 973-975 (čl. 81 Ústavy).

³⁶ ODEHNALOVÁ, Jana. Laický prvek v soudním procesu a některé ústavněprávní aspekty. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 14, s. 518.

³⁷ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 99.

³⁸ Ust. § 41 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

Zásadu zákonného soudce považují za zásadu, která jistým způsobem podpírá zásadu nestrannosti a nezávislosti soudce. Pokud je rozvrh práce soudců předem jasně stanoven a je téměř nemožné, že se v průběhu roku změní, vnáší to do celého soudního systému další jistotu, díky které je šance na nestranné rozhodnutí ze strany soudce vůči některému účastníkovi řízení opět zvýšena.

3 Jednotlivé záruky nestrannosti a nezávislosti soudce

Samotný institut nezávislosti a nestrannosti nemůže existovat bez určitých prostředků, které zajišťují jeho stabilitu a umožňují jeho trvání. Nestrannost a nezávislost soudců je tak zabezpečena určitými prostředky, které jsou upraveny v ústavní rovině a konkretizovány v rovině zákonné. Patří mezi ně zejména následující prostředky: „*oddělení soudů od ostatních státních orgánů, jmenování soudců hlavou státu a natrvalo, zásadní nesesaditelnost soudců, neslučitelnost funkcí, vázanost soudců toliko zákonem a institut vyloučení soudce z projednávání věci pro podjatost.*“³⁹ Tento výčet však není uzavřeným výčtem – nejde o tzv. numerus clausus,⁴⁰ jelikož nezávislost a nestrannost soudců je podporována i dalšími prvky, o kterých zákon výslovně nehovoří. Proto se v této práci budu věnovat nejen výše zmíněným prostředkům, ale také jiným institutům, které mají ve vztahu k tématu práce právní relevanci.

Výše zmíněné nástroje jsou v rámci právní terminologie označovány jako tzv. záruky nezávislosti a nestrannosti. Záruky můžeme definovat jako „*souhrn právních prostředků působících ve směru prosazení, zajištění a respektování soudcovské nezávislosti vyjádřených v ústavě a v zákonech, jehož účelem je prioritně působit ve směru zabezpečení soudcovské nezávislosti, a jehož vlastností bude vynutitelnost*“.⁴¹ Při rozdělování konkrétních záruk je možné postupovat na základně různých kritérií. Za přesnou kategorizaci lze považovat klasifikaci F. Zoulíka, ten dělí jednotlivé záruky na čtyři velké skupiny: první skupina představuje záruku týkající se způsobu ustanovení soudce do funkce; do druhé skupiny spadají tzv. osobní záruky – nesesaditelnost, nepřeložitelnost a neslučitelnost funkcí a dále také dostatečné hmotné zabezpečení soudců; do třetí kategorie je zahrnuta odborná a morální integrita soudce, kam spadá zejména

³⁹ WINTR, Jan. *Říše principů. Obecné a odvětvové principy současného českého práva*. 1. vydání. Praha: UK Karolinum, 2006, s. 235-236.

⁴⁰ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 98.

⁴¹ MACKOVÁ, ALENA. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996, s. 32-33.

erudovanost, profesní zkušenosti a morální zásady konkrétní osoby soudce; poslední kategorie obsahuje prvky, které mají procesní ráz a jsou typické pro soudní řízení, konkrétním příkladem může být tzv. institut vyloučení soudce pro podjatost.⁴²

Jiné systematické dělení záruk lze provést podle toho, ve kterém právním předpise jsou ustanoveny – může jít o záruky ústavní či zákonné. Dalším kritériem dělení záruk může být účel – poté hovoříme o zárukách funkčních, organizačních a osobních.⁴³

Než se v další části přesunu ke konkrétním zárukám nezávislosti a nestrannosti soudce a jejich charakteristice, je třeba zmínit, že záruky nejsou jen množinou jednotlivých prvků, ale je to určitý celek. V této souvislosti poukazují na vymezení Ústavního soudu ČR, který uvádí, že cílem je dosažení stavu, ve kterém je rozhodující soudce osobou, která poskytne subjektivnímu právu jednotlivce náležitou ochranu, učiní objektivní rozhodnutí pouze na základě skutečností, které byly v tom, kterém případě prokázány, přičemž zůstane vázán pouze zákonem a svým nejlepším vědomím a svědomím.⁴⁴

3.1 Jmenování do funkce soudce

V aktuální právní úpravě platí, že osoba, která se uchází o výkon soudcovského povolání je do funkce jmenována. Jmenování do funkce náleží prezidentu republiky. Je to jedna z jeho pravomocí, ke které však potřebuje kontrasignaci. Jmenování soudců je upraveno v hlavě třetí (moc výkonná), konkrétně v ustanovení čl. 63 odst. 1 písm. i) a dále v hlavě čtvrté (moc soudní), konkrétně v čl. 93 Ústavy ČR, kde je v prvním odstavci stanoveno: „*Soudce je jmenován do funkce prezidentem republiky bez časového omezení. Své funkce se ujímá složením slibu.*“⁴⁵ Zákon, který poté otázku jmenování soudce do funkce podrobněji rozpracovává, je zákon č. 6/2002 Sb., ZSS. V hlavě druhé, konkrétně v § 60 až § 63 zmíněného zákona, jsou vymezeny předpoklady pro jmenování do funkce soudce, zde je uveden výčet zákonných požadavků, které je osoba ucházející se o funkci soudce povinna splnit; výčet obsahuje znění slibu soudce, podrobnosti

---

⁴² ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 98.

⁴³ MACKOVÁ, ALENA. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996, s. 34.

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, bod V.

⁴⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

spojené s jeho odmítnutím, případně jeho složením s výhradou, dále ustanovení obsahuje odkaz na další právní úpravu.⁴⁶

Jmenování je způsob, kterým se osoba ustanovuje do funkce, není to ale jediný způsob, jakým bylo možné se v minulosti soudcem stát. Existovala také volba soudců zastupitelským sborem či ustanovování zvláštním orgánem, tzv. soudcovskou radou, kterou bylo možné charakterizovat jako tzv. smíšený orgán složený ze soudců a zástupců moci výkonné.⁴⁷ Pro Českou republiku je však v dnešní době jmenování prezidentem do funkce nejen charakteristické, ale je to také jediná možnost, jak se soudcem stát. Ne vždy tomu ale takto bylo. Zejména během totalitního režimu, kdy se soudci stávali nástrojem politické zvěle, byli soudci voleni na omezené časové období v trvání deseti let.⁴⁸ Z pohledu demokratického právního státu i z pohledu mého osobního je toto naprosto nepřijatelné a aktuální právní úpravu shledávám za mnohem vhodnější, ačkoliv je akt jmenování do funkce soudce dnes vnímán jako zcela formální ceremonie.⁴⁹

V současné době není způsob ustanovení do funkce jednorázovou záležitostí, je to určitý postup či proces, jež musí osoba ucházející se o jmenování do funkce soudce splnit. Postup zahrnuje určité dílčí fáze, během kterých je posuzováno, zda osoba, ucházející se o soudcovské povolání, splňuje zákonem stanovené předpoklady. Poté, co je zjištěno, že takovými předpoklady osoba disponuje, následuje samotný akt jmenování i se složením slibu do rukou prezidenta republiky.⁵⁰ Jednotlivé předpoklady pro výkon funkce soudce jsou uvedeny v Ústavě ČR a v zákoně o soudech a soudcích. Ústava ČR stanovuje tři obligatorní prvky, které musí být splněny kumulativně, jsou jimi: bezúhonnost, státní občanství ČR a odborné vysokoškolské vzdělání.⁵¹ V zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích jsou v ustanovení § 60 definovány další předpoklady, které jsou zákonem označeny za nezbytné, aby mohla být funkce soudce řádně vykonávána. Těmito předpoklady jsou: plná způsobilost k právním úkonům, zkušenosti a morální

---

⁴⁶ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ MACKOVÁ, ALENA. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996, s. 41-42.

⁴⁸ BUREŠOVÁ, Dagmar. Najít cestu ke skutečné nezávislosti soudu. *Socialistická zákonost*, 1990, roč. 38, č. 3, s. 124.

⁴⁹ MACKOVÁ, ALENA. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996, s. 43.

⁵⁰ KOCOUREK, Jiří, ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 224.

⁵¹ SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 765 (čl. 93 Ústavy).

vlastnosti, věková hranice, která v současné právní úpravě činí 30 let, souhlas s ustanovením do funkce soudce, souhlas s přidělením k určitému soudu, vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, složení odborné justiční zkoušky, absolvování výběrového řízení na funkci soudce a předpoklad stanovený zvláštním právním předpisem (zákonem č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích ČSFR, České republiky a Slovenské republiky).⁵²

Jestliže osoba splňuje všechny zmíněné požadavky, je jmenována do funkce, která je bez časového omezení, tj. na dobu neurčitou. Funkční období soudců není nikterak časově limitováno. Funkce může být omezena pouze zákonem a ze zákonem stanovených důvodů (uplynutím kalendářního roku, kdy soudce dosáhl věku 70 let, odvoláním z funkce). Poslední podmínkou pro to, aby se soudce mohl své funkce ujmout čili aby ji mohl začít vykonávat, je složení slibu. V případě, že osoba slib odmítne složit nebo ho složí s výhradou, hledí se na soudce, jako by nebyl jmenován.⁵³

Jmenování do funkce soudce je institutem, který téměř nikdy nebylo třeba podrobit přezkumu Ústavního soudu, můžeme tedy konstatovat, že právní úprava nebyla výrazně napadána. Přesto bych ale zmínila jeden případ, který se tématu dotýká. Tento případ se týká problematiky justičních čekatelů (dnes již justičních kandidátů). Ke zcela ojedinělé situaci došlo v roce 2005, kdy prezident republiky odmítl jmenovat 32 justičních čekatelů, a to z důvodu, že nesplňovali v dané době věk stanovený zákonem. Důvodem této nesrovnalosti byla přijímaná novela zákona 192/2003 Sb., kterou byl tento zákon změněn na zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Novela účinná od 1.7.2003 zvedala zákonem stanovenou věkovou hranici pro výkon funkce soudce z 25 let na 30 let, v rámci přechodných ustanovení sice stanovovala výjimku, ta ale nebyla respektována. Někteří z tehdejších justičních čekatelů podali ústavní stížnosti, které ale byly odmítnuty a někteří začali vykonávat jinou právnickou profesi a počkali, než dosáhnou požadovaného věku.⁵⁴ Celá věc poté byla předložena k přezkumu správním soudům a v rámci kasační

---

⁵² Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

⁵³ SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 764-765 (čl. 93 Ústavy).

⁵⁴ ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vydání. Brno: MU, Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 112.

stížnosti pak Nejvyššímu správnímu soudu ČR. V rámci případu bylo nutné vyřešit dvě zásadní otázky, a to: zda je prezident povinen bez dalšího jmenovat justiční čekatele, pokud tito splní zákonem stanovené požadavky; a také, zda je jmenování do funkce soudce veřejným subjektivním právem.⁵⁵

Nejvyšší správní soud ČR rozhodl, že nejde o veřejné subjektivní právo, respektive že na jmenování nevzniká nárok. V otázce jmenování prezidentem Nejvyšší správní soud rozhodl, že není jeho povinností jmenovat soudce vždy a za každých okolností. Pokud se však rozhodne osobu do funkce soudce nejmenovat, je povinen rozhodnout a zdůvodnit, co ho k rozhodnutí vedlo.⁵⁶ Ve světle výše zmíněných skutečností bychom se mohli zamýšlet nad tím, zda jednání prezidenta nebylo svévolným zásahem do soudcovské nezávislosti. Troufám si tvrdit, že v tomto případě o zásah jistě šlo, jelikož v daném případě byly všechny zákonné podmínky pro jmenování do funkce soudce splněny. Tento názor lze opřít o stanovisko, které tvrdí, že: *„Jmenování soudců totiž úzce souvisí s principem nezávislosti soudní moci. Není velký rozdíl mezi tím, je-li soudce ze své funkce svévolně odvolán a je-li mu úřad bez udání důvodu odeprěn. Obojí může ohrozit nezávislost soudů.“*⁵⁷

I přesto, že se zmíněným stanoviskem naprosto souhlasím a rozhodnutí prezidenta o nejmenování justičních čekatelů považuji za určité pochybení, nepřemýšlela bych nad změnou způsobu jmenování soudců do funkce. Institut jmenování funkce prezidentem považuji za dostatečný i s přihlédnutím na historickou tradici.

S problematikou jmenování soudců do funkce je zmiňováno jméno bývalého prezidenta Miloše Zemana, kterého ve funkci po deseti letech nahradil armádní generál Petr Pavel. Na podzim roku 2022 bývalý prezident Miloš Zeman odmítl jmenovat do funkce dva soudce, konkrétně Marka Bodláka a Petra Babku. Důvodem nejmenování byly údajně „staré hříchy“. Z výše zmíněného rozhodnutí sice vyplývá, že prezident není povinen soudce do funkce jmenovat, jelikož uchazečům o funkci soudce nevzniká na funkci nárok, je však povinen nejmenování soudce důkladně zdůvodnit. Nově zvolený prezident Petr Pavel uvedl, že se s odmítnutými návrhy na jmenování do funkce soudce chce nejprve seznámit a

---

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ ŠIMÍČEK, Vojtěch. In BAHÝŤOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 1267 (čl. 93 Ústavy).

⁵⁷ JANKOVSKÝ, Zdeněk. Ohlédnutí za soudními spory prezidenta České republiky s justičními čekateli. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 23, s. 869.

vyhodnotit jejich důvodnost. Naznačil však, že rozhodnutí Miloše Zemana by mohl přehodnotit. Oba zmínění kandidáti by tedy soudci přeci jen jmenováni být mohli, ačkoliv jiným prezidentem.⁵⁸

V úplném závěru této podkapitoly bych ráda zmínila určitou situaci, která nastává před tím, než je soudce jmenován do funkce, jedná se o dobu, kdy soudce vykonává praxi u některého ze soudů a všechny podmínky budoucího výkonu povolání jsou pouze simulované. Žádný z uchazečů o soudcovské povolání dopředu netuší, jak bude na situaci reagovat ve chvíli, kdy bude reálně posuzovat a rozhodovat ve věcech. V této souvislosti bych ráda uvedla názor, který vyjadřuje poměrně zajímavou myšlenku. Ta spočívá v možnosti ustanovit soudce nejprve na dobu určitou a až po uběhnutí této lhůty by bylo možné soudce jmenovat bez časového omezení.⁵⁹ Zprvu se mi tento názor zdál poměrně rozumný a osobně jsem toto řešení viděla jako vhodné, a to zejména pro mladé soudce, kteří se svou soudcovskou kariérou teprve začínají. Po dlouhých úvahách a primárně ve světle zásady neodvolatelnosti soudce se tato myšlenka zdá být však naprosto nedomyšlená a nepraktikovatelná.

3.2 Neslučitelnost funkcí

Významnou zárukou, která se také podílí na zajištění nezávislosti a nestrannosti soudců je tzv. inkompatibilita funkce soudce, což znamená, že funkci soudce není možné sloučit s výkonem jiných funkcí. Legální zakotvení této záruky bychom mohli najít v Ústavě ČR, konkrétně v čl. 82 odst. 3, který zní: „*Funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.*“⁶⁰ Kromě Ústavy ČR se problematice neslučitelnosti funkcí věnuje také Listina základních práv a svobod v článku 20 odst. 2 a článku 44. Úprava je pak dále konkretizována v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, a to v ustanovení § 74, § 80 odst. 5 a § 85. Zde je soudci uložen zákaz vykonávání jiné výdělečné činnosti, avšak s určitými výjimkami. V rámci soudního a správního řízení je soudce také omezen v možnosti zastupování

---

⁵⁸ Pavel nejspíše jmenuje soudce, které Zeman odmítl. Pochybuje, že Hrad objevil nedostatky, které všichni přehlédli [online] ct24.ceskatelevize.cz, 29. ledna 2023 [cit. 26. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3561224-pavel-nejspise-jmenuje-soudce-ktere-zeman-odmitl-pochybuje-ze-hrad-objevil-nedostatky/>

⁵⁹ MOKRÝ, Antonín. O soudech a soudcích. Právo a zákonnost, 1991, č. 3, s. 126

⁶⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

účastníků a jiných osob a dále i v ostatních činnostech, které jsou upraveny zvláštními zákony. Takovým zákonem je například zákon 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.⁶¹ Ač se může zdát, že právní úprava je v rámci tohoto institutu všehpřijímající, dle právní teorie obsahuje určité neduhy. Z těchto je jistě vhodné zmínit fakt, že se v minulosti soudce obecného soudu mohl stát členem politické strany ba dokonce i jejím funkcionářem. Dřívější právní úprava obsahovala pouhou hranici, která spočívala v ustanovení § 80 odst. 2 písm. d) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, která stanovovala, že soudce nesmí podlehnout názorovým vlivům plynoucím z té či oné politické strany. Toto omezení neshledávám jako dostatečné a za mnohem příznivější považuji nynější právní úpravu, která obsahuje přímý zákaz členství soudců v politické straně, která se nedotýká jen soudců Ústavního soudu. V novele ZSS, která je účinná od 1.1.2022 je v ustanovení § 85 odst. 3 stanoveno, že výkon funkce soudce se vylučuje se členstvím v politické straně či v politickém hnutí.

Problematikou neslučitelnosti funkcí se v minulosti zabýval i Ústavní soud, v nálezu Pl. ÚS 22/09 ze dne 07.09.2010, a to v souvislosti s ustanovením § 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích, které stanoví, že: „*Soudce nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, zastupovat účastníky soudního řízení nebo jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby v soudním nebo správním řízení, s výjimkou zákonného zastoupení a případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce.*“⁶² V tomto nálezu se soud zabýval případem soudce Krajského soudu v Brně, který přijal zmocnění k nahlížení do soudního spisu, což je v rozporu s výše zmíněným ustanovením. Proti soudci bylo následně zahájeno kárné řízení u Vrchního soudu v Olomouci, které skončilo uložením kárného opatření – důtky. Proti tomuto rozhodnutí bylo podáno odvolání k Nejvyššímu soudu ČR, ten rozhodl o přerušení řízení a přeložení případu Ústavnímu soudu ČR s návrhem na zrušení § 80 odst. 5 písm. b), pro jeho rozpor s čl. 82 odst. 3 Ústavy ČR. Navrhovatel tvrdil, že je nepřipustné, aby „*zákon činil rozdíl mezi případy, kdy soudce zastupuje dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce, případně jako zákonný zástupce, a případy, kdy by měl zastupovat účastníky soudního řízení nebo působit jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby*

---

⁶¹ SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 649-651 (čl. 82 Ústavy).

⁶² Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

v soudním nebo správním řízení, zejména pokud jde o osoby blízké, a stanovil pro první skupinu povolenou výjimku pro zastupování soudcem“.⁶³ Ústavní soud ČR po projednání návrh zamítl, v předmětném ustanovení nebyla shledána protiústavnost. Naopak – ústavní předpisy dovolují, aby zákon omezil činnost soudců. Zákonný předpis byl Ústavním soudem také podroben tzv. přezkumu ústavnosti a bylo zjištěno, že zkoumaný zákon sleduje naplnění daného účelu a vyhovuje požadavkům proporcionality.⁶⁴ Cílem napadnutého ustanovení není svévolné omezení činnosti soudců, naopak, jde o normu, která má chránit soudcovskou nezávislost a nestrannost, proto jsem toho názoru, že Ústavní soud rozhodl věcně správně.

Neslučitelnost je zárukou, která je vnímána zcela samozřejmě, v rámci praxe nedochází ani k výrazně složitým právním situacím, přesto ale existovala určitá mezera v právní úpravě spočívající v možnosti soudce být členem politické strany či politického hnutí. Tento stav byl však novelou ZSS se započítáním roku 2022 odstraněn, což dle mého názoru znamená zvýšení záruky nestrannosti a nezávislosti soudce, pokud vezmeme v potaz, že by soudce mohl být ovlivněn politickým názorem strany či hnutí, jehož je členem.

3.3 Neodvolatelnost a nepřeložitelnost z funkce

S ustanovením do funkce soudce jmenováním prezidentem republiky úzce souvisí soudcova neodvolatelnost (nesesaditelnost) a nepřeložitelnost.⁶⁵ Tato zásada je vyjádřena v čl. 82 odst. 2 Ústavy takto: „*Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu; výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon.*“⁶⁶ Odvolání z funkce soudce je třeba vnímat zejména jako druh kárného opatření, mimo to mohou být stanoveny i další důvody pro odvolání, ale nikdy nemůže jít o projev tvůrčovské svévole.⁶⁷ Oproti tomu přeložení znamená pouze to, že soudce začne svou funkci vykonávat u jiného soudu. Podmínkou přeložení, které je upraveno ustanovením § 71 a násl. Zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, je projevení souhlasu konkrétního soudce s přeložením, nebo požádání o přeložení přímo osobou soudce.

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 07.09.2010, sp. zn. Pl. ÚS 22/09, bod 5.

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 07.09.2010, sp. zn. Pl. ÚS 22/09, bod 30-35.

⁶⁵ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 627 (čl. 82 Ústavy).

⁶⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 648 (čl. 82 Ústavy).

Kromě dvou výše zmíněných institutů můžeme v právní úpravě najít tzv. dočasné přidělení, které je upraveno ustanovením § 68 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Ústava o tomto institutu sice mlčí, pro praxi má však dočasné přeložení soudce velký význam zejména proto, že soudci pomáhá prohlubovat svou odbornou způsobilost a získávat nové zkušenosti. Stejně jako s přeložením, musí i s dočasným přeložením osoba soudce souhlasit.⁶⁸ O problematice dočasného přidělení existuje rozhodnutí Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 39/08 ze dne 06.10.2010, kterým byl zrušen institut dočasného přidělování k Ministerstvu spravedlnosti ČR. Tento institut spočíval v působení soudců v poradních orgánech na zmíněném ministerstvu. Vzhledem k tomu, že ministerstva spadají do výkonné moci (exekutivy) hrozil, ba i nastával střet právě zmíněné moci výkonné a soudní.⁶⁹

V tomto případě se domnívám, že prohlubování znalostí a získávání nových zkušeností musí ustoupit prosazovanému systému brzd a protivah a rozhodnutí Ústavního soudu se mi jeví jako velmi potřebné pro fungování demokratického právního státu.

Konkrétní případy související s tématem této části práce se objevují i v rámci institutu odvolání z funkce. Případem, který zasáhl velkou část veřejnosti, je kauza JUDr. Ivy Brožové, která zastávala funkci předsedkyně Nejvyššího soudu ČR. I tento případ byl rozhodnut nálezem Ústavního soudu, konkrétně se jedná o nález sp. zn. II. ÚS 53/06 ze dne 12.09.2006. JUDr. Iva Brožová byla v lednu roku 2006 odvolána z funkce předsedkyně Nejvyššího soudu, a to na základě tehdejší úpravy ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., zákona o soudech a soudcích. Sama předsedkyně proti tomuto aktu podala stížnost k Ústavnímu soudu ČR, ve které označila zmíněné ustanovení za protiústavní a navrhovala jeho zrušení. Aby své podání náležitě zdůvodnila, uvedla, že je nepřipustné, aby předsedové soudů byli přímo odvolatelní mocí výkonnou, aniž by předtím proběhlo kárné či obdobné řízení. Podle JUDr. Brožové by tímto byl narušen princip dělby moci ve státě zejména tím, že proces jejího odvolání vybočil z mezí předpisů nejvyšší právní síly.⁷⁰ Ústavní soud ČR stěžovatelce vyhověl a i ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. pro jeho protiústavnost zrušil.⁷¹

---

⁶⁸ BAHÝĽOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 994. (čl. 82 Ústavy).

⁶⁹ Tamtéž, s. 994-995 (čl. 82 Ústavy).

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 12.09.2006, sp. zn. II. ÚS 53/06, bod I.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11.07.2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06.

Ústavní soud ČR vyslovil právní názor, že „*funkce předsedů a místopředsedů soudů by měla být kromě jiného považována za kariérní postup soudce, a proto by neměli být odvolatelní jinak než pro zákonem předvídaný důvod a na základě kárného řízení probíhajícího před soudem*“.⁷² Lze tedy konstatovat, že odvolání je možné, nicméně jen za podmínek, které jsou stanoveny zákonem – nutná existence důvodu k odvolání a proběhnutí kárného řízení před nezávislým a nestranným soudem.

Důležitý bod, který se v odůvodnění objevil je dle mého názoru ten, že i předseda soudu jakožto funkcionář je stále především soudcem. To znamená, že osoba stále zůstává nezávislá a nestranná a není žádný důvod pro to, aby role soudce jako takového a předsedy soudu byly odděleny.⁷³

Zmiňované problematické ustanovení bylo z právní úpravy odstraněno a úprava odvolání soudců byla přizpůsobena výše zmíněnému rozhodnutí Ústavního soudu. Na závěr lze tedy říci, že ačkoliv se v právním řádu vyskytlo ustanovení, které bylo protiústavní, zákonným postupem Ústavního soudu byl protiústavní stav napraven.

3.4 Kárná odpovědnost soudců

Za další záruku soudcovské nezávislosti lze považovat i zákonem stanovené podmínky, za kterých se uplatní kárná odpovědnost soudce. Ta je upravena v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, konkrétně v ustanovení § 86 - § 90. Tento zákon však obsahuje pouze hmotněprávní vymezení kárné odpovědnosti, procesněprávní vymezení lze najít v zákoně č. 7/2002., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců v platném znění. Kárné řízení je zcela specifickým postupem, a to vzhledem k tomu, že určitým způsobem zasahuje do soudcovské nezávislosti.⁷⁴ Jednou ze sankcí, které mohou být v rámci kárného řízení uloženy, je totiž odvolání z funkce soudce.⁷⁵

S pojmem kárné řízení jsou neodmyslitelně spojeny také pojmy kárné provinění a kárné opatření. Legální definici kárného provinění bychom našli v ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, jehož znění je: „*zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž*

---

⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02.

⁷³ Tamtéž, bod IV.

⁷⁴ JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. XIII., č. 8, s. 8.

⁷⁵ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.“ Ustanovení tohoto paragrafu tedy popisuje určitý protiprávní úkon či jednání, které za splnění ostatních podmínek způsobí vznik kárné odpovědnosti. Kárného provinění se mohou dopustit nejen soudci, ale také funkcionáři soudu (předseda soudu, místopředseda soudu či předseda kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu), za předpokladu, že tito poruší některou z povinností, která je s funkcí, jež vykonávají, spojena a zároveň jim lze za toto porušení přičíst zavinění.⁷⁶

Ve světle českého soudnictví můžeme hovořit o duální koncepci kárného provinění soudce. Na jedné straně zde existují taková provinění, která jsou spojena přímo s povinnostmi soudce a na straně druhé jsou to provinění, která mají souvislost s chováním soudce, kterým ohrožuje důvěru v řádné rozhodování soudů. Hovoříme-li o porušení povinností soudce, pak následek takového jednání nepředstavuje podmínku odpovědnosti, protože již konkrétní jednání představuje porušení. U chování a jednání, které ohrožuje důvěru v řádný výkon soudnictví, je však esenciální podmínkou prokázání následku, který má podobu narušení důstojnosti soudcovské funkce či ohrožení důvěry v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.⁷⁷

Jako provinění může být klasifikováno pouze zaviněné jednání, čili tam, kde došlo k zaviněnému jednání, vzniká kárná odpovědnost. Jak je uvedeno v komentáři k ZSS, míra zavinění musí být posuzována dle ustanovení TZ a to konkrétně v ustanovení § 15 a 16. Zavinění může mít buď formu úmyslu (přímého nebo nepřímého) nebo nedbalosti (nevědomé, vědomé nebo hrubé). K formám zavinění se vyjádřil také NSS, který ve svém rozhodnutí ze 24. listopadu 2010, sp. zn. 11 Kss 8/2009 dospěl k závěru, že *„podmínkou kárné odpovědnosti soudce .... je zaviněné porušení povinností, zákon však nevylučuje žádnou z forem zavinění, kárného provinění se proto lze dopustit jak úmyslně, tak i z nedbalosti, a to i z nedbalosti nevědomé“*.

Kárná provinění se projednávají v rámci kárného řízení, které probíhá, dle již zmíněného zákona č. 7/2002 Sb., který ve svém ustanovení § 25 stanovuje, že se v kárném řízení použijí ustanovení zákona č. 141/1969 Sb., o trestním řízení

---

⁷⁶ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ KOCOUREK, Jiří. Zákon o soudech a soudcích. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 237.

soudním, ve znění pozdějších předpisů.⁷⁸ Samotné kárné řízení probíhá u Nejvyššího správního soudu ČR před tzv. kárným senátem. Složení takového senátu v sobě nese určitou specifickou, která spočívá v osobách, které v něm zasedají, jedná se totiž o osoby, které jsou odlišné od soudců, může tedy jít například o státní zástupce či o advokáty.⁷⁹ O kárném řízení platí, že jde o řízení, které se zahajuje na návrh, ten je oprávněn podat ministr spravedlnosti, předseda soudu, prezident republiky a veřejný ochránce práv. Pokud je prokázáno, že se osoba soudce dopustila kárného provinění, ukládá se jí tzv. kárné opatření. Kárné opatření je druhem sankce a má hned několik podob. Sankcí může být důtka, snížení platu o 30 % (na dobu maximálně 1 roku), odvolání z funkce předsedy senátu a odvolání z funkce soudce.⁸⁰

Z hlediska zásad, které zaručují nestrannost a nezávislost soudce, považují za velmi nedostatečné to, že kárné řízení je pouze jednoinstanční. Jednoinstanční řízení znamená, že soud „činí veškeré potřebné úkony ke zjištění skutkového i právního stavu věci v jednom stupni.“⁸¹ Ačkoliv byla proti této změně namítána protiústavnost a porušení práva na spravedlivý proces (ze strany některých soudců), novela zákona č. 314/2008 Sb. před ÚS obstála a řízení se tak z dvouinstančního změnilo pouze na jednoinstanční. Ustanovení, které bylo před ÚS napadeno zní takto: „*Odvolání proti rozhodnutí v kárném řízení není přípustné.*“⁸² Právě nemožnost podání odvolání byla navrhovatelem považována za protiústavní, ÚS však došel k závěru, že podat odvolání proti soudnímu rozhodnutí není ústavním pořádkem garantováno, pokud nejde o trestní řízení dle čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle něj: „*Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.*“ ÚS se tedy musel vypořádat s tím, zda se zmíněné ustanovení dá aplikovat na kárné řízení se soudci, do té doby se však takovým případem nezabýval a neexistovala žádná judikatura, ÚS tedy musel podrobit tuto otázku zkoumání.

---

⁷⁸ K tomu blíže srov. Nález Ústavního soudu ze dne 28.07.2009, sp. zn. Pl. ÚS 9/09, bod VI.

⁷⁹ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízeních ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ KLÍMA, Karel a kol. (ed). *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 630-632 (čl. 82 Ústavy).

⁸¹ KLÍMA, Karel a kol. (ed). *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 630-632 (čl. 82 Ústavy).

⁸² Nález ÚS ze dne 29. září 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09.

Za stěžejní rozsudek ÚS považoval rozsudek ESLP ve věci Engel a ostatní proti Nizozemí,⁸³ ten se zabývá kritérii pro hodnocení, zda jde o trestní obvinění – Engelův test. Použití Engelova testu spočívá v naplnění alespoň jednoho z kritérií, aby se dalo stanovit, že je možné určité obvinění klasifikovat jako obvinění trestního charakteru. Těmito kritérii jsou:

- a) úprava konkrétního přečinu trestním právem
- b) zda jde v daném případě o přečin trestní povahy
- c) povaha a závažnost hrozící sankce

Tato kritéria jsou zkoumána dle pořadí výše uvedeného, zároveň také nemusí být splněna kumulativně, stačí, že bude splněno jedno z nich. O trestní obvinění také půjde vždy, když hrozí omezení osobní svobody či citelný peněžitý trest.

Na základě zmíněných kritérií dospěl ÚS k závěru, že kárné řízení není řízením o trestním obvinění a nelze na něj tedy vztahovat Úmluvu.⁸⁴ Dalším argumentem, kterým Ústavní soud zdůvodnil ústavnost jednoinstančního řízení, bylo přesvědčení, že jednoinstančnost řízení přinese zrychlení průběhu kárného řízení.⁸⁵ Proto potvrdil soulad ustanovení o nemožnosti odvolání v rámci kárného řízení s ústavním pořádkem.

Ačkoliv bylo ve věci rozhodnuto ve prospěch jednoinstančního řízení, domnívám se, že možnost odvolání v kárném řízení přinášela větší stabilitu a jistotu nejen pro samotné soudce, ale i pro laickou veřejnost, která se o soudnictví do jisté míry zajímá. V tomto směru si dovoluji s ÚS nesouhlasit a svůj nesouhlas opřít o odlišné stanovisko Michaely Židlické. Možnost domáhat se nápravy pomocí určitých opravných prostředků by měla být jistě zachována a rychlost a hospodárnost řízení by v takovém případě vždy měla ustoupit správnému zvážení věci. Právo na odvolání prostupuje různými právními odvětvími a nemělo by tedy být zpochybněno ani v rámci kárných řízení.

3.5 Hmotné zabezpečení soudců

Neopomenutelný prvek, který společně s dalšími zajišťuje nezávislost soudců je hmotné zajištění soudců. Úprava tohoto sice dílčího, avšak velmi

---

⁸³ Rozsudek ESLP ze dne 8. června 1976, Engel a ostatní proti Nizozemí.

⁸⁴ KOSAŘ, David. Kárná řízení se soudci v judikatuře ESLP. Právní rozhledy, 2015, roč. 23, č. 19, s. 664–665.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 29.09.2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09, bod 67-70.

důležitého prvku, který se podílí na celkové nezávislosti soudce, je v českém právním řádu poměrně stroze upraven.

V ústavním pořádku České republiky nenalezneme výslovnou úpravu záruky hmotného zabezpečení soudců. Vyvozujeme ji tedy z čl. 81 a čl. 82 Ústavy. Ustanovení článku 81 Ústavy říká, že „*Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.*” Kromě toho, že zmíněný obsah článku představuje základní předpoklad pro organizaci a fungování soudnictví, jedná se o organizační záruku nezávislosti. Ustanovení čl. 82 oproti tomu zaručuje osobní záruky nezávislosti. Odstavec první říká, že soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a není možné ohrozit jejich nezávislost. V odstavci druhém a třetím jsou upraveny záruky soudcovské nezávislosti, které jsou jako jediné upraveny přímo ústavním pořádkem, konkrétně jde o záruku neodvolatelnosti, nepřeložitelnosti a neslučitelnosti funkcí.

Záruka hmotného zabezpečení je pak explicitně upravena v zákoně o soudech a soudcích. Ustanovení § 75 odst. 1 tohoto zákona říká, že „*Stát zabezpečuje nezávislost soudců též jejich hmotným zabezpečením.*” Odstavec druhý stejného ustanovení stanovuje, že platové poměry blíže upravuje zvláštní zákon, kterým je v tomto případě platový zákon.⁸⁶ Pokud bychom přihlédli k faktu, že právě zákon o soudech a soudcích je důležitým zdrojem informací o postavení a činnosti soudců, jediné ustanovení, navíc s odkazem na jinou právní normu se zdá velmi nedostatečné. Platový zákon navíc nedopadá jen na soudce, ale i na některé představitele moci zákonodárné a výkonné. Ti jsou taxativně vymezeni v § 1 platového zákona a jsou jimi poslanec a senátor Parlamentu, člen vlády, prezident republiky, soudce Ústavního soudu, člen, viceprezident a prezident Nejvyššího kontrolního úřadu, člen, místopředseda a předseda Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, člen, místopředseda a předseda Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, člen Národní rozpočtové rady a člen a předseda Rady Českého telekomunikačního úřadu, soudce okresního, krajského a vrchního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, a poslanec Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky, soudcovské platy tedy nejsou upraveny naprosto samostatným zákonem.

Kromě platů jsou předmětem platového zákona i další náležitosti, které jsou spojené s výkonem funkce soudce. Jde o peněžité plnění poskytované ke krytí

---

⁸⁶ Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu

nákladů spojených s osobním výkonem funkce (náhrady výdajů a naturální plnění) a v souvislosti s ukončením výkonu funkce (odchodné).⁸⁷ Ve smyslu § 3 odst. 1 platového zákona je plat peněžité plnění poskytované měsíčně ve výši a za podmínek stanovených tímto zákonem a mezi náhrady výdajů spojených s výkonem funkce patří dle § 5 odst. 1 například peněžité plnění na různé druhy dopravy, na ubytování či na stravu při tuzemských a zahraničních cestách spojených s výkonem funkce či peněžité plnění na odbornou literaturu. V ustanovení § 6 platového zákona je zmíněno také naturální plnění, což jsou poskytovaná či hrazená věcná plnění mezi která lze zařadit užívání služebního vozidla (s řidičem i bez něj) nebo užívání přiměřeně vybaveného bytu.⁸⁸ Na toto naturální plnění má však ze soudců nárok pouze předseda místopředseda Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a soudci Ústavního soudu.⁸⁹ Dalším ze zmíněných pojmů je tzv. odchodné, tím se rozumí peněžité plnění poskytované ústavním činitelům v souvislosti s ukončením výkonu funkce, pokud jim v době tří měsíců po skončení výkonu funkce nepřísluší plat za výkon téže nebo jiné funkce podle platového zákona.⁹⁰

Ve chvíli, kdy soudce odejde do penze, náleží mu důchod, který je stanoven na základě zákona o důchodovém pojištění.⁹¹ Tento důchod je stanoven stejným způsobem jako u jiných osob, výše důchodu je tedy rozdílná pro každého jednoho soudce podle toho, jakých příjmů dosahoval.

Z výše uvedeného plyne, že hmotné zabezpečení soudců v České republice nezahrnuje pouze jednu složku, ale je složeno z více částí. Ani jediná část by však neměla být bezdůvodně snižována, odjímána nebo dokonce opomíjena. Pro zachování nestrannosti a nezávislosti soudců by k zásahům do této sféry mělo docházet minimálně, ne-li vůbec. Tento závěr podporuje i rozhodnutí Ústavního soudu, které říká, že *„platové poměry soudců mají být stabilní nesnižovatelnou veličinou, nikoliv pohyblivým faktorem, s nímž kalkuluje to či ono vládní uskupení, např. proto, že se mu zdají platy soudců příliš vysoké ve srovnání s platy státních zaměstnanců nebo ve srovnání s jinou profesní skupinou“*.⁹²

---

⁸⁷ Důvodová zpráva k platovému zákonu.

⁸⁸ Ustanovení § 6 odst. 1 platového zákona.

⁸⁹ Ustanovení § 19 a § 33 platového zákona.

⁹⁰ Ustanovení § 7 odst. 1 platového zákona.

⁹¹ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

⁹² BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 987 (čl. 82 Ústavy).

Tento závěr bych ráda porovnávala se situací, která ve světle posledních měsíců rezonuje v české společnosti. Na konci roku 2022 poskytlo ministerstvo práce a sociálních věcí informace, že v porovnání s loňským zmrazením růstu platů soudců a státních zástupců vzrostou v letošním roce platy těchto činitelů zhruba o 12,7 %.⁹³ Obecně jsem přesvědčena, že nárůst platů soudců by měl reflektovat situaci ve společnosti a nárůst, snížení či stagnace by se vždy měla dotýkat všech, bez ohledu na to, jakou profesi vykonávají či v jaké jsou společenské skupině. S ohledem na události minulých let, ať již zmíníme pandemii COVID-19 či stále probíhající válku na Ukrajině, se země celého světa ocitají v situaci finanční tísně a každá země se s touto tísní vypořádává jinak. V České republice je cítit poměrně znatelná snaha o šetření státních prostředků, která vyústila například ve snížení valorizace důchodů, kterou Senát ČR dne 8. března 2023 schválil a čerstvě úřadující prezident Petr Pavel ji také podepsal. Předsedkyně poslaneckého klubu ANO Alena Schillerová však společnost ujistila, že hnutí podá ústavní stížnost, a to ve chvíli, kdy tato důchodová novela vyjde ve sbírce zákonů.⁹⁴ Pokud ÚS stížnost zamítne, předpokládala bych, že ani platy soudců a státních zástupců nebudou zvýšeny tak, jak o tom informuje MPSV. Pro zachování nezávislosti a nestrannosti soudců je sice hmotné zabezpečení jednou z podstatných složek, pokud by se však růst platů soudců výrazně vymykal aktuální situaci v ostatních oblastech odměňování jiných profesí, či právě zmíněného vyplácení důchodů, vyvolalo by to ve společnosti neblahé dopady a názorové neshody. I já jsem zastáncem názoru, že pokud se mají v některé oblasti „zatahovat brzdy“, je potřeba k tomu přistoupit globálně a neupřednostňovat žádnou s profesních či sociálních skupin, zejména pokud chceme hovořit o tom, že žijeme v demokratickém právním státě.

Oblast materiálního zabezpečení soudnictví hodnotí negativně i Tomáš Langášek⁹⁵, nicméně úplně v jiné oblasti, která hmotné zabezpečení soudců pojímá ze širšího hlediska. Langášek považuje za velmi nevhodné, že soudy v České republice nedisponují samostatnou rozpočtovou kapitolou, jako je tomu tak u jiných

---

⁹³ Nejnižší měsíční hrubý plat soudce na okrese překročí příští rok 100 tisíc korun [online]. ceska-justice.cz, 22. prosince 2022 [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2022/12/nejnizsi-mesicni-hruby-plat-soudce-na-okrese-prekroci-pristi-rok-100-tisic-koron/>

⁹⁴ Na Ústavní soud se opozice obrátí, jakmile změna valorizace důchodů vyjde ve sbírce. Prezidenta za podpis kritizuje [online]. ct24.cz, 15. března 2023 [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3572040-na-ustavni-soud-se-opozice-obrati-jakmile-zmena-valorizace-duchodu-vyjde-ve-sbirce>

⁹⁵ LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In. BERÁNEK, S. Česká justice – otázka správy a nezávislosti, Praha: Transparency International, 2010, str. 187

orgánů. Vzhledem k tomu, že obecné soudy podléhají v otázkách rozpočtové, ekonomické a provozní správy ministerstvu spravedlnosti a ministerstvu financí, nachází se v porovnání s Ústavním soudem v nevýhodném postavení. Dle Langáška tato skutečnost „vyvolává velké napětí v systému ústavního zakotvení dělby moci.“⁹⁶ Je otázkou, zda by se výše hmotného zabezpečení soudců se změnou v tomto systému změnila, faktem ale je, že na rozdíl od jiných profesí, nespokojenost soudců s výší hmotného zabezpečení společností neprostopuje. To nutně nemusí znamenat obecnou spokojenost s veškerými složkami zabezpečení soudce, domnívám se však, že jsou zde významnější témata, o kterých je třeba debatovat, jedním z takových je dle mého názoru právě snížení valorizace důchodů ve vztahu ke zvyšování platů soudců, o kterém hovořím výše.

3.6.1 Hmotné zabezpečení soudců v evropských institucích

Kromě zmíněných právních předpisů České republiky se hmotnému zabezpečení soudců věnují také evropské instituce, které v této oblasti vydávají doporučení. Takovým příkladem je doporučení Výboru ministrů Rady Evropy ze dne 17. listopadu 2010, které se zabývá nezávislostí, efektivností a rolí soudců.

V rámci tohoto doporučení bylo stanoveno hned několik pravidel odměňování soudců. Těmito pravidly jsou:

- a) způsob určování soudcovských platů by měl být upraven zákonem,
- b) výše soudcovských platů by měla odpovídat důstojnosti jejich profese a míře odpovědnosti, a zároveň by měla chránit soudce před ovlivňováním jejich rozhodování,
- c) soudcům by měla být zaručena přiměřená odměna v době nemoci a v mateřství,
- d) soudcům by měla být zaručena penze v přiměřené výši k jejich předchozímu platu, v. soudci by neměli být odměňováni podle výkonnosti.⁹⁷

Dokument, který jistě také stojí za zmínění, je Magna Charta soudců, což je dokument Poradního sboru evropských soudců.⁹⁸ Tento dokument se odměňování soudců věnuje v článku 7, kde podtrhuje nezbytnost zajištění finančních zdrojů pro

---

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Čl. 53-55 Doporučení Výborů ministrů Rady Evropy ze dne 17. listopadu 2010, ohledně nezávislosti, efektivnosti a role soudců.

⁹⁸ Magna charta soudců (Základní principy) [online]. [cit. 2. ledna 2023]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/magna-carta-of-judges-translated-in-czech-magna-charta-soudcu/16807bbae9>

soudce. Hlavním cílem dostatečného odměňování soudců je zajištění řádného fungování soudního systému a vyloučení nežádoucího vlivu.

4 Morální integrita soudců

I morální integritu soudců bychom mohli zařadit mezi záruky soudcovské nezávislosti, stejně ale jako obecné morální zásady každého člověka, ani morální integrita soudců není stanovena žádným předpisem. I proto jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat samostatnou kapitolu své práce. V oblasti záruk soudcovské nestrannosti tedy platí hlavně teze, která říká, že „*největším garantem soudcovské nezávislosti je soudce sám*“.⁹⁹ Záruky stanovené právními předpisy jsou samozřejmě více než důležité, což ale neznamená, že samy o sobě povedou ke spravedlivému procesu a následnému rozhodnutí. Soudce by se během kariérního života měl řídit i etickými kodexy a různými normami profesního charakteru, ve kterých jsou vyjádřena základní pravidla chování osoby zastávající funkci soudce.¹⁰⁰

Tyto etické kodexy mohou pomoci nejen samotným soudcům při řešení nejasných etických situací, ale i společnosti jako celku. Ne každý totiž soudce považuje za osoby, jejichž krédem je úcta, spravedlnost a ochrana práv. Nezřídka se setkáme i s asociací, jako je korupce, podjatost či nevhodné chování.

I z tohoto důvodu vnímám snahy o vytvoření etických pravidel či samotné etické kodexy velmi pozitivně, ačkoliv nezastávám názor, že jsou naprosto nezbytné.

4.1 Etické kodexy v České republice

Pokusy o tvorbu etických kodexů zaznamenáváme od roku 2000. Tehdy Soudcovská unie na svém výročním zasedání představila sedm etických myšlenek, které se ale neseťkaly s praktickým využitím a zároveň o nich nikdo, vyjma jejich autorů, nevěděl. Soudcovská unie tedy ustanovila pracovní skupinu, jejímž úkolem bylo zahájit diskusi, shromáždit materiály a zajistit informace od odborníků z oblasti právní etiky. Veškeré tyto snahy měly vést k tomu, aby vznikl ucelený etický kodex.

---

⁹⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 67.

¹⁰⁰ Jde o tyto dokumenty: Etické zásady chování soudce (schválen Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR dne 28. října 2000) a Zásady chování soudce (schváleny 15. Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR dne 26. 11. 2005).

V listopadu roku 2005 byl dokončen a představen soubor Etických zásad chování soudce,¹⁰¹ který ale nebyl o nic více použitelný než snahy z roku 2000. Největší mezerou těchto zásad byla jejich omezená závaznost, jelikož ta byla určena jen pro členy Soudcovské unie. Soudcovská unie je sice celorepublikovým profesním sdružením soudců, to ale neznamená, že zásady platily pro všechny soudce. Soudci, kteří nebyli členy sdružení, se tak mohli rozhodnout, zda budou zásady respektovat či nikoliv.¹⁰²

V roce 2020 byla vytvořena nová verze etického kodexu soudců. Pracovalo na něm dvacet tři soudců v čele s předsedou Nejvyššího soudu. Na vytvoření nového kodexu měla zájem skupina států založená Radou Evropy (GRECO), která se zabývá bojem proti korupci. Obsah tohoto kodexu tvoří primárně zákonná úprava, v níž jsou zakotveny etické aspekty výkonu profese soudce. Hlavním zdrojem inspirace pro tento nový kodex jsou Etické zásady chování soudce z roku 2005, které doplňuje komentované znění a výňatky z praxe kárných senátů.¹⁰³ V dnešní době je dle slov předsedy Nejvyššího soudu ČR Petra Angyalossyho etický kodex zveřejněn na webových stránkách všech soudů a neviduje vůči kodexu žádnou negativní zpětnou vazbu ani výhrady, a to zejména proto, že jde o taková pravidla, která by soudce měl mít především ve svém srdci. Došlo prý také k úbytku kárných prohřešků, což ale nemusí být přímý důsledek vydání nového kodexu.¹⁰⁴

Dá se tedy říci, že nový kodex odstranil mezeru předchozího kodexu, která spočívala v závaznosti pouze pro členy sdružení Soudcovské unie a je tak jistým krokem vpřed v oblasti etiky soudců.

4.2 Otevření soubor etických dilemat soudce

K vývoji v oblasti soudcovské etiky došlo i v červnu roku 2020, kdy se Soudcovská unie společně se zaměstnanci veřejného ochránce práv rozhodla

---

¹⁰¹ Úplné znění Etické zásady chování soudce [online]. soudci.cz, [cit. 20. února 2023]. Dostupné na <http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

¹⁰² MOLITERNO, James E., PATON, P. D. Globální problémy profesní etiky právníků. 1. České vydání. Překlad a doplňující texty k českému vydání M. Kopa, M. Tomoszek a V. Dohnal. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 168.

¹⁰³ Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové [online]. ceska-justice.cz, 23. června 2020 [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2020/06/eticky-kodex-soudcu-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove/>

¹⁰⁴ Ubylo kárných prohřešků soudců, řekl předseda Nejvyššího soudu [online] ceska-justice.cz, 17. října 2022 [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2022/10/eticky-kodex-ubylo-karnych-prohresku-u-soudcu-rekl-predseda-nejvyssiho-soudu/>

vypracovat „etickou příručku“, která měla soudcům pomáhat při řešení morálních dilemat, která mohou soudce během profesního života potkat. Tato příručka byla nazvána Otevřený soubor etických dilemat soudce¹⁰⁵ a obsahuje určité otázky, které si soudce v morálně vypjatých situacích může položit. Tyto otázky a zejména odpovědi na ně mohou soudci poskytnout potřebnou morální oporu. Tuto iniciativu okomentovala vedoucí odboru justice, migrace a financí Kanceláře veřejného ochránce práv Petra Janoušková takto: *“Soudce je taky jen člověk a může chybovat. Důležité je, aby si uvědomil rizikovou etickou situaci. Někdy není jednoduché tento moment okamžitě rozpoznat. Soubor dilemat pomáhá soudci promýšlet své jednání, klást si důležité otázky a předvídat možná rizika. A to při jednání v taláru i bez něj. Už i zvážení správně položené otázky může zabránit tomu, aby projel etickou křižovatkou takřkajíc „na červenou“.*¹⁰⁶

Tento počín v oblasti morální integrity soudce považuji za velmi pozitivní, ačkoliv není závazný a soudce ho tedy může a nemusí využít. Každý se během svého profesního života může dostat do jakéhosi morálního dilematu a pokud existuje příručka, která člověku může alespoň ukázat směr, neměla by být nikým kategoricky odmítána. Samozřejmě se najdou i soudci, kteří z principu tuto příručku nikdy nepoužijí, jsem ale přesvědčena, že čím více možností soudce zváží, tím lépe může rozhodovat.

5 Test nestrannosti

Než se v následující kapitole přesunu ke konkrétním případům, ve kterých byla posuzována soudcovská nestrannost, považuji za nutné velmi krátce popsat test nestrannosti, který je pro praxi velmi klíčový.

Nestrannost je posuzována podle dvou kritérií, jimiž jsou objektivní a subjektivní test nestrannosti, což vyplývá nejen z nálezů ÚS,¹⁰⁷ ale i z rozsudků ESLP.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Úplné znění otevřeného souboru etických dilemat soudce [online]. sucr.cz, [cit. 20. února 2023]. Dostupné na <http://www.sucr.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%c3%bdch-dilemat-soudce.html>

¹⁰⁶ Tisková zpráva veřejného ochránce práv. Rozpoznat neetické jednání není vždy jednoduché. Otevřený soubor etických dilemat soudce může být užitečnou pomůckou [online]. ochrance.cz, 10. října 2020 [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ochrance.cz/aktualne/rozpoznat-neeticke-jednani-neni-vzdy-jednoduche-otevreny-soubor-eticky-dilemat-soudce-m/>.

¹⁰⁷ Viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, náleží Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 26/2000 a náleží Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 441/04.

¹⁰⁸ Viz např. rozsudek ESLP ve věci Piersack proti Belgii ze dne 1. 10. 1982.

5.1 Objektivní test

Při objektivním testu musí být posouzena objektivní stránka věci. Je tedy důležité zjistit, zda se subjektivní pocity soudce opírají o skutečnosti, které můžeme považovat za reálně existující a zda jsou tyto skutečnosti schopné vyvolat důvodné pochybnosti o soudcově nestrannosti. Účelem užívání objektivního testu je tedy zjistit, „...zda osoba soudce poskytuje dostatečné záruky vylučující jakoukoliv oprávněnou pochybnost o jeho nestrannosti.“¹⁰⁹

5.2 Subjektivní test

Cílem subjektivního testu je zjistit, zda v rámci projednávané a rozhodované věci existuje nějaký bližší zájem soudce, kvůli kterému by nebyl schopen rozhodnout nestranně.¹¹⁰ V rámci subjektivního testu nestrannosti hodnotíme vnitřní vztah soudce ke konkrétní věci, dalo by se tedy říci, že dokud sám soudce nevyjádří pochybnost o své nepodjatosti, platí o něm, že je nestranný. Tento závěr vyplývá například i z rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Kyprianou proti Kypru ze dne 15. 12. 2005, který říká, že se v rámci subjektivního testu uplatňuje tzv. vyvratitelná domněnka nestrannosti soudce. Soudce je tedy ze subjektivního hlediska považován za nestranného, dokud mu není prokázán opak.

6 Konkrétní případy posuzování soudcovské nestrannosti

Jak již bylo zmíněno v úvodní kapitole, soudcovská nestrannost je definována v OSŘ, který v ustanovení § 14 říká, že soudce je vyloučen z projednávání konkrétního případu, pokud existuje určitý poměr k věci, která je projednávána, k osobě, nebo k jejímu zástupci. Téměř totožně k tomuto přistupuje je SŘS ve svém ustanovení § 8. V uvedených případech je možné pochybovat o soudcově nepodjatosti. V této kapitole se pokusím rozebrat konkrétní případy, pokusím se popsat různé vztahy, které mohou v rámci soudcovské nestrannosti vzniknout a podat shrnutí o tom, jaký názor v takových případech vyslovil ÚS či NSS.

Než se ale začnu věnovat konkrétním případům, považuji za důležité rozlišit dva předpoklady, za jakých může být soudce či přísedící vyloučen z projednávání případu vzhledem k tomu, že je podjatý, potažmo nestranný. Jeden z důvodů

---

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14.

¹¹⁰ Tamtéž.

vyloučení je důvod *iudex inhabilis*. V takovém případě dochází k vyloučení soudce přímo ze zákona. Posouzení rozhodných skutečností je závislé na právní úpravě a příslušný orgán o tomto vydává pouze deklaratorní rozhodnutí. Jistá autonomie je orgánu ponechána pouze v rámci posouzení toho, zda jde opravdu o *iudex inhabilis* nebo jde pouze o *iudex suspectus*, což je druhý důvod, který může znamenat vyloučení soudce z rozhodování. Pokud tedy posuzující orgán dojde k závěru, že nejde o skutečnost, kterou by stanovoval přímo zákon, uplatní se jeho diskrece v otázce posouzení vyloučení či nevyloučení soudce z rozhodování v konkrétní věci.

V této souvislosti je vhodné zmínit usnesení NS ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 8 Tdo 762/2012. V této trestní věci působil v rámci soudu první instance soudce, který tuto věc několik let projednával, vedl hlavní líčení, odročoval ho a prováděl dokazování. Poté, co se za účelem profesní stáže přesunul tento soudce na nadřízený krajský soud, byl případ přidělen novému soudci a znovu bylo provedeno hlavní líčení i s dokazováním, které nakonec skončilo zprošťujícím rozsudkem. Proti tomuto rozsudku však podal státní zástupce odvolání, které na krajském soudě připadlo senátu, jehož členem byl právě i původní soudce. Tento senát pak rozhodl o zrušení zprošťujícího rozsudku a věc se postupem času dostala až k NS. V rámci řízení před NS obhajoba napadala rozhodování případu tímto soudcem s tím, že „vedl dokazování, rozhodoval o návrzích na provedení dalších důkazů, vedl výslech poškozeného i dalších svědků atd. a v důsledku toho si na věc utvořil názor již v této fázi řízení a byl jím nepochybně ovlivněn při rozhodování i v této věci v odvolacím řízení.“

V tomto případě NS konstatoval, že nejde o *iudex inhabilis* a to vzhledem k tomu, že ustanovení § 30 TŘ zahrnuje pouze toho soudce, který se účastnil rozhodování u soudu nižšího stupně v porovnání s OSŘ či SŘS, jejichž úprava hovoří i o pouhém projednávání věci. NS tedy dovodil, že v trestní věci nedochází k vyloučení soudce *ex lege* dokud se soudce přímo nepodílí na rozhodování.

I přesto však bylo dovolání vyhověno, rozhodnutí nižších soudů byla zrušena a soudce odvolacího soudu byl vyloučen z dalšího rozhodování. Důvodem však nebyl *iudis inhabilis*, ale *iudis suspectus*.

Podstatou důvodu *iudis suspectus* jsou skutečnosti, které sice nejsou dané *ex lege*, z nálezu ÚS ale vyplývá, že jde o takové situace, kdy je „evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni

*nezávisle a nestranně rozhodovat. Nepochybně se jedná o případy, kdy soudce je současně na straně účastníka řízení či svědka, resp. když by v řízení mohl být dotčen na svých právech; shodně to platí, že soudce má k účastníkům řízení příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, příp. vztah ekonomické závislosti.*¹¹¹ Nesmí být ale opomenuto, že soudce je profesionál, který prošel nesnadným výběrovým procesem, je od své rozhodovací činnosti schopen oddělit soukromé zájmy a respektovat zejména profesní a osobní čest.¹¹² V případě *iudis suspectus* je tedy velmi významný i názor samotného soudce, ve kterém hodnotí, zda je v daném případě schopen rozhodnout nestranně.

V následujících podkapitolách se budu věnovat zejména rodinným, příbuzenským, kolegiálním a přátelským, ale i nepřátelským vztahům, které mohou být důvodem nestrannosti soudce. U každé z těchto kategorií uvedu konkrétní rozhodnutí, nálezy či stanoviska i s jejich odůvodněními, které se na závěr pokusím shrnout svými slovy.

6.1 Rodinné a příbuzenské vztahy

Jedním ze zásadních důvodů, se kterým se v rámci vyloučení soudce můžeme setkat, je rodinný či obdobný příbuzenský vztah. Právě takový vztah může vzbudit pochybnost o nestrannosti a nezávislosti soudce.¹¹³ Z mého úhlu pohledu je to naprosto logické, protože právě rodina je okruh těch nejbližších osob, které v životě každý má, ke kterým chová největší důvěru a zároveň pro ně chce jen to nejlepší. Ačkoliv by někteří soudci jistě dokázali nestranně rozhodnout i ve věci, která se jakkoliv týká jejich rodinných příslušníků, stále existuje objektivní pochybnost o absolutní nestrannosti takového soudce. Rodinný či příbuzenský vztah lze tedy označit za okolnost, která vyžaduje, aby se z projednání a rozhodnutí věci konkrétní soudce sám vyloučil a ochránil tak nezávislost a nestrannost soudů obecně. Vzhledem ke zmíněnému se téměř nestává, že by soudce rozhodoval přímo ve věci svého příbuzného. Přesto ale existují případy, kde se rodinný či jiný příbuzenský prvek vyskytuje, a právě těmto se v následující části budu věnovat.

Rozhodnutí, které jistě stojí za zmínku, je usnesení Nejvyššího soudu,¹¹⁴ které kromě rodinného aspektu obsahuje i aspekt politický. Jedná se o mediálně

---

¹¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II.ÚS 105/01.

¹¹² Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2010, č. j. Nao 46/2010, bod 17.

¹¹³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 2 Cdon 828/96 a nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 6 Tz 50/2012.

známé rozhodnutí tzv. „tykadlového řidiče“ Romana Smetany. Stížnost, která byla podána tehdejším ministrem spravedlnosti, směřovala proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci.¹¹⁵ Tento soud uznal Romana Smetanu vinným z přečinu poškození cizí věci. Přečinu se Smetana dopustil tím, že domaloval na předvolební plakáty představitelům Občanské demokratické strany tykadla. V této podkapitole se zmiňovaná kauza nachází zejména proto, že jedním z politiků, jejichž hlava byla „vylepšena“ tykadly, byl Ivan Langer a jeho žena, Markéta Langerová, byla tou soudkyní, která v rámci okresního soudu v Olomouci vydala rozhodnutí. Právě v manželském vztahu zmíněných spatřuji aspekt, který je poměrně zásadní z pohledu uplatnění nestrannosti v této věci.

Nejvyšší soud v otázce podjatosti soudkyně neshledal žádný důvod, pro který by bylo nutné považovat soudkyni za podjatou. Vyzdvihl zejména skutečnost, že sama soudkyně na začátku jednání upozornila na manželský vztah s Ivanem Langerem a ujistila obžalovaného, že tento vztah nebude mít vliv na rozhodnutí věci. Zároveň také dala obviněnému Smetanovi možnost vznést námitku podjatosti, ten však podjatost soudkyně namítat nechtěl. Nejvyšší soud své rozhodnutí týkající se podjatosti zdůvodnil takto: „...*ta skutečnost, že soudce bude manželem politicky angažované osoby, nemusí být důvodem pro jeho automatické vyloučení, neboť není vyloučeno, že tento soudce např. nesdílí politické myšlenky svého manžela (...). Za situace, že by automaticky měl být soudce v takových případech vyloučen, bylo by patrně namístě zaujmout také kategorický závěr, že i soudce, který nebude sdílet určité politické představy, měl by být vyloučen, neboť nelze vyloučit, že bude rozhodovat proti takovému politikovi straně.*“¹¹⁶ Nejvyšší soud se tedy zabýval zejména politickým aspektem, což se nejeví jako dostačující. Soud měl dle mého názoru také zvážit osobní a rodinné vztahy mezi soudkyní a jejím manželem. I přesto, že Ivan Langer nebyl stranou řízení, případ se ho přímo dotýkal tím, že plakát, na němž byl zobrazen, byl taktéž pomalován tykadly. Jen těžko lze uvěřit tomu, že by manželka nebyla dotčena takovým jednáním vůči svému muži. Také vzhledem k tomu, jak výrazně byla tato kauza medializována, podobný názor jistě zastávala i široká veřejnost, jejíž víra v nestrannost a nezávislost soudních institucí mohla být takovým rozhodnutím NS značně oslabena.

---

¹¹⁵ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 13. 5. 2011, sp. zn. 1 T 134/2010.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 6 Tz 50/2012.

Zdánlivě velmi vzdálené rozhodnutí, které se ovšem také týká rodinných vztahů, je usnesení Nejvyššího soudu,¹¹⁷ jehož senát rozhodoval o námitce podjatosti soudce Krajského soudu v Hradci Králové. Namítaným rodinným vztahem, a tedy důvodem podjatosti byl v tomto případě vztah jednoho ze soudců ke svým nezletilým synům. Příklad se totiž týkal rozhodnutí, na kterém měl mít zájem fotbalový tým, jehož součástí byli právě synové zmíněného soudce. Pokud by tento soudce předchozí rozhodnutí zrušil, fotbalový klub by přišel o investici zhruba 176 mil. Kč. Existovala tedy důvodná obava, že by se někteří fanoušci, funkcionáři či zaměstnanci mohli chovat k synům soudce hrubě. Právě z tohoto důvodu bylo navrhováno, aby byl onen soudce z rozhodování věci vyloučen.

Tento vztah a důvod byl Nejvyšším správním soudem označen jako nedostatečný a námitce podjatosti tedy nevyhověl. Synové totiž dle NSS nemohli vzhledem ke svému neprofesionálnímu statutu a věku nijak ovlivnit rozhodování fotbalového klubu. Také úvahy o hrubém chování vůči synům soudce byly rozhodnutím NSS označeny za nerelevantní. Stejně jako v předchozím případě, NSS vyzdvihl profesionální přístup onoho soudce, když sám upozornil na to, že jsou jeho synové součástí jednoho z týmů fotbalového klubu, i on sám však dodal že se necítí být podjatý a je schopen rozhodnout nestranně.

V tomto případě se domnívám, že i vztah mezi otcem a syny je natolik blízký, že bych si absolutní nestranností nebyla jistá, zejména pokud v tomto případě šlo o sumu, která mohla podmínky pro sportování soudcových synů výrazně zlepšit. Vztah rodiče ke svému dítěti mi z určitého pohledu přijde vlastně daleko bližší než vztah mezi manželi, pokud se ale sám soudce cítil nepodjatý, má na toto zhodnocení a rozhodnutí právo.

Jak již bylo zmíněno výše, případů, které by se týkaly přímo členů rodiny v rozhodovací praxi nenajdeme příliš mnoho právě z toho důvodu, že se soudci sami označí za podjaté a jsou z rozhodování ve věci vyloučeni. Jiným případem, který by však mohl spadat do kategorie rodinného či obdobného příbuzenského vztahu, je případ, ve kterém se soudce nachází v rodinném vztahu se zástupcem některého z účastníků. Osobně si myslím, že ani v takových věcech by soudce neměl rozhodovat a jen těžko si dokážu představit opačný názor širší veřejnosti. O vyloučení takového soudce hovoří i právní úprava v jednotlivých procesních předpisech. Pokud si tedy představíme situaci, za které je manželka soudce zároveň

---

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. Nao 81/2014.

právní zástupkyní účastníka řízení, soudce by měl opět namítat svou nepodjatost, a to přímo *ex lege*. Zákon však nehovoří o situaci, kdy soudce rozhoduje o účastníkovi řízení, jehož v jiné kauze zastupuje jeho manžel nebo manželka. Pro to, aby došlo k vyloučení z tohoto soudce z rozhodování v dané věci je totiž potřeba, aby bylo právní zastoupení sjednáno právě pro konkrétní soudní řízení. Je-li tomu jinak, pak dle usnesení NS ze dne 17. 5. 2017, sp. zn. 7 Tdo 509/2017 soud nepovažuje vztah mezi soudcem, právním zástupcem a účastníkem řízení za tak blízky, aby musel být soudce vyloučen z rozhodování v této věci. NS konstatoval, že „skutečnost, že manželka samosoudce, který rozhodoval v této věci v pozici soudu prvního stupně, byla právní zástupkyní protistrany obviněné v jiném, občanskoprávním řízení, jehož předmět nesouvisel s tímto trestním řízením, není důvodem vyloučení samosoudce.“¹¹⁸ Určitá pochybnost by mohla být na místě, pokud by právě tento klient, jakožto účastník řízení, byl tak významným a klíčovým klientem právního zástupce a zároveň manžela soudce, že by soudce nebyl schopen rozhodnout nestranně a nezávisle například z finančních důvodů.

V jiné věci NS také dovodil, že důvodem k pochybnostem o nepodjatosti nemůže být pouze skutečnost, že manželka soudce vykonává vysokou manažerskou pozici u vedlejšího účastníka řízení.¹¹⁹ V tomto konkrétním případě však manželka soudce nezastupovala svého zaměstnavatele před soudem. Pokud by tomu tak bylo, jistě by se NS musel vypořádat i s touto skutečností a je možné, že za takových podmínek by bylo rozhodnuto jiným způsobem. Vzhledem k tomu, že v tomto konkrétním případě byla vedlejším účastníkem banka s miliardovým základním kapitálem a větším počtem členů dozorčí rady, NS došel k závěru, že zaměstnanci, a to i ti na vyšších pozicích, nejsou osobně tak výrazně zainteresováni do sporu společnosti, že by jejich pracovně-právní vztah znamenal ovlivnění rodinného příslušníka, který je v daném případě soudcem ve věci. Pokud je však tvrzen poměr soudce k takovému vedlejšímu účastníkovi, je třeba posoudit intenzitu takového vzájemného vztahu.

Jiný závěr o intenzitě, který vedl k protikladnému závěru, je usnesení ÚS, kterým byla soudkyně Ústavního soudu z projednávání a rozhodování věci vyloučena. V dané kauze totiž figurovala dceřiná obchodní společnost společnosti, ve které měl syn zmíněné soudkyně významnou majetkovou účast. V tomto případě mohl vztah mezi matkou a synem způsobit objektivní pochybnosti o nepodjatosti a

---

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2017, sp. zn. 7 Tdo 509/2017.

¹¹⁹ Tamtéž.

neustrannosti soudkyně.¹²⁰ Stejná soudkyně byla také vyloučena ve věci, ve které její syn představoval osobu vlastnický a manažersky se podílející na činnosti holdingu, který byl stěžejním obchodním partnerem jednoho z účastníků řízení před soudem.¹²¹

V obou z těchto případů došel soud k závěru, že by mohla existovat důvodná pochybnost o nepodjatosti zmíněné soudkyně a soudkyni tedy z projednávání a rozhodování ve věci vyloučil. S těmito rozhodnutími naprosto souhlasím, jelikož se v obou případech jednalo o syny soudkyně, jde tedy o takový příbuzenský vztah, který zavdává podezření o podjatosti z naprosto logických důvodů. Oba ze synů navíc byli významně finančně či majetkově zainteresováni. Nevyločení soudkyně z těchto projednávaných věci by jistě mohlo ohrozit víru širší veřejnosti v nestranný a nezávislý soud.

6.2 Pracovní a přátelské vztahy

Tato kapitola mé práce se bude věnovat těm vztahům, které mají na rozdíl od vztahů rodinných naprosto jinou povahu i intenzitu. I přátelské a pracovní vztahy však dokážou vyvolat důvodné pochybnosti o soudcově nestrannosti, zejména pokud přistoupíme k tezi francouzského básníka *Émila Deschamps*, který řekl, že: „*Přátelé jsou příbuzní, které si člověk vybírá sám.*“ Z hlediska kolegiálního, pokud bychom přistoupili k hypotetické situaci, která by znamenala vyloučení soudců v každé věci, ve které figuruje státní zástupce, zmocněnec, advokát či jiná osoba mající vysokoškolské vzdělání v oboru Právo a právní věda, dost možná bychom se dostali do situace, kdy by v některé věci neexistoval žádný soudce, který by mohl rozhodnout. Vezmeme-li v potaz, že si během studia na vysoké škole každý ze studentů tvoří přátelské vztahy v řadách svých kolegů – také studentů, je téměř nemožné, aby se za dobu své následující praxe nesetkali s nikým, s kým se za dob studia znali či přátelili. I po studiu, kdy se člověk začleňuje do zcela neznámého kolektivu v rámci nového pracoviště není možné, aby nevznikaly kolegiální vztahy, které mnohdy vyústí ve vztahy přátelské. Těmto a obdobným se tedy budou věnovat následující popsaná rozhodnutí.

Prvním z rozhodnutí, které v této kapitole rozeberu je usnesení NSS,¹²² které mluví o nutnosti rozlišení vztahu přátelského se vztahem spoluautorským.

---

¹²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2290/10.

¹²¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2273/09.

¹²² Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2010, sp. zn. Nao 46/2010.

NSS měl v této věci rozhodovat o kasační stížnosti proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně. Tímto rozhodnutím byla žalobci zamítnuta jeho žaloba proti nezákonnému zásahu žalovaného, kterým byl Finanční úřad Brno-venkov. Nejvyšší soud v této věci rozhodoval o podjatosti všech tří členů senátu, který měl zmíněnou kasační stížnost projednat a rozhodnout. Každý ze členů senátu se označil za podjatého a to z důvodu jejich vztahu k ředitelce žalovaného, která za něj měla v tomto případě před soudem právně jednat. První ze soudců se považoval za podjatého kvůli vřelému přátelskému vztahu přímo k její osobě, další dva soudci svou podjatost spatřovali ve skutečnosti, že působili ve stejném autorském týmu literární publikace jako zmíněná ředitelka.

NSS ve věci rozhodl tak, že prvního soudce, který zmiňoval svůj osobní dlouholetý přátelský vztah, opravdu shledal ve vztahu k osobě, která za správní orgán jedná, podjatého. Z tohoto důvodu byl také vyloučen z projednávání a rozhodování o předmětné kasační stížnosti. Další dva soudci však nebyli vyloučení pro podjatost, a to zejména proto, že NSS dovodil, že: *„...ze samotného spoluautorství odborné publikace ještě nelze dovozovat podjatost soudce ve vztahu k účastníkům řízení, resp. k jejich zástupcům, kteří se na této publikaci také podíleli. V reálném životě totiž existuje celá řada možností spoluautorství: od velmi volného, čistě formálního, až po těsnou a intenzivní spolupráci. Jiná je proto zjevně situace, kdy je např. vydáván monotematicky zaměřený sborník, jehož jednotliví autoři často ani nemohou ovlivnit, kdo všechno do něj bude přispívat, a naopak situace "společného psaní" dvou či více autorů, kdy nelze ani specifikovat, kdo z nich vlastně psal které části publikace. Rovněž u komentářů zákonů, kdy se samozřejmě předpokládá poměrně úzká spolupráce a konzultace jednotlivých autorů, se však jedná o jejich čistě odborný vztah založený na profesionalitě a nelze bez dalšího usuzovat na vztah osobní, který by mohl vést až ke vzniku podjatosti.“*¹²³ NSS tedy v návaznosti na výše zmíněné rozhodl o tom, že při rozhodování o podjatosti soudců není jejich spolupráce v rámci publikačního týmu dostačující ke stanovení podjatosti a mohou tak projednávat a rozhodovat o předmětné kasační stížnosti.

Toto není ale jediný závěr, který ze zmíněného rozhodnutí vzešel. NSS v něm také poukazuje na to, že ZSS umožňuje soudcům věnovat se vědecké, pedagogické, literární, publicistické či umělecké činnosti, zároveň tento zákon ukládá soudci dokonce povinnost prohlubovat své odborné znalosti. Soudci tedy

---

¹²³ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2010, sp. zn. Nao 46/2010.

není zakázáno publikovat své odborné názory a znalosti, a to ani v rámci spoluautorství. Vždy je však nutné rozlišit, zda se jedná o vztah ryze profesní nebo zda se v daném případě jedná i o vztah přátelský, který může ovlivnit soudcovu nepodjatost.

Dalším rozhodnutím, které se týká přátelských vztahů, je rozhodnutí NSS ze dne 24. 5. 2017, č. j. 16 Kss 1/2017–183. Kárný navrhovatel, jímž byl ministr spravedlnosti, namítal soudcův poměr k advokátovi a insolvenčnímu správci. Jejich vztah prý dalece přesahoval obvyklé meze profesní kolegiality a tento blízký vztah byl dle slov navrhovatele navíc skrýván a bagatelizován ve veřejných vyjádřeních, a i v rámci výsledku před OČTŘ. Dle navrhovatele daný soudce rozhodoval ve věcech, ve kterých byla tato osoba advokáta zainteresována, ačkoliv měl vyjádřit svou podjatost a z rozhodování ve věcech měl být vyloučen. Kárný senát však neshledal pochybení spočívající v nevhodném chování soudce ve světle ustanovení § 80 ZSS a soudce nijak nepotrestal. Zmíněné rozhodnutí NSS obsahuje ale poměrně zásadní myšlenky, které považuji za daleko důležitější než samotné rozhodnutí. Jedna z těchto myšlenek vyjadřuje názor, že se soudce nemůže před okolním světem uzavřít do jakési klausury a tím si chránit svou absolutní nestrannost a nezávislost. Názor kárného senátu tvrdí: *„to, že soudcovská praxe bývá v jedné profesní pozici a na jednom místě vykonávána řadu let, s sebou nutně nese to, že soudce za tu dobu pozná – v souvislosti se svou činností i jinak – řadu lidí a naváže s nimi více či méně úzké vztahy, často přátelské.“* Zároveň ale připomíná, že vznik takového přátelského vztahu nemůže být považován za porušení povinností soudce, které jsou uvedeny v ustanovení § 80 odst. 1 věty první a odst. 2 písm. b) či f) ZSS a pokud soudce v takových přátelských vztazích vystupuje sebevědomě, erudovaně, přesto ale i zdrženlivě, může to dokonce v odborné komunitě posílit autoritu soudní moci. Další z myšlenek vyjádřených v tomto rozhodnutí se týká již vzniklých přátelských vztahů, o nich NSS konstatuje, že: *„ústí nezřídka v méně formální styk mezi aktéry. Výjimkou není tykání, přátelská posezení u kávy či vína, společné obědy či večere, někdy i společné aktivity (kultura, sport apod.) a řešení běžných lidských starostí. Nic z toho samo o sobě nelze považovat za vztahy závadné.“* To, že mezi kolegy vznikají na pracovišti i přátelské vazby tedy samo o osobě nemůže být důvodem pro vyloučení soudce z rozhodování v dané věci. Důvod, který by mohl takové vyloučení přivodit zakládají *„teprve další, zvláštní okolnosti, z nichž by bylo nutno usuzovat, že soudce nemusí být schopen udržet si vůči dotyčnému procesnímu aktérovi dostatečný odstup a*

posuzovat jeho jednání (procesní úkony, právní argumentaci, obecně postup v rámci výkonu jeho procesní role apod.) bez zaujetí.“

V rámci přátelských vztahů tedy nelze soudce vyloučit bez dalšího zkoumání konkrétních vztahů, vždy je třeba určit, jak moc blízký vztah k sobě kolegové či vykonavatelé jiné právnické profese mají. Zda je tento vztah pracovní, nebo zda již přerostl v tak blízký přátelský vztah, že je rozhodovací schopnost soudce narušena. Dle mého názoru je v každém podobném případě třeba zkoumat zejména názor konkrétního soudce. Soudce je i při vykonávání své profese pořád hlavně člověkem a každý člověk ke svým přátelským vztahům přistupuje jinak. Některý ze soudců by jistě dokázal nestranně rozhodnout i ve věci svého blízkého přítele, jiný soudce by bez váhání namítal svou podjatost. Domnívám se, že zde by měl mít větší váhu soudcův vnitřní pocit o daném vztahu, který by však bezesporu měl být opřen o skutečnosti, které je možné navenek prokázat.

Rozhodnutí, které bych zde také ráda popsala je usnesení NSS.¹²⁴ Zde se ovšem jedná o rozhodování o námitce podjatosti, která byla vznesena proti předsedkyni kárného senátu. Proti této soudkyni námitku podjatosti vznesla předsedkyně Okresního soudu v Liberci, která již předtím navrhovala zahájení kárného řízení proti jednomu ze soudců Okresního soudu v Liberci. Důvod, pro který podala předsedkyně Okresního soudu v Liberci námitku podjatosti k NSS byl ten, že předsedkyně rozhodujícího kárného senátu dříve působila také u Okresního soudu v Liberci a to v době, kdy zde vykonávala svou justiční praxi. Právě při výkonu této praxe se měla setkávat s kárně obviněným soudcem, který na zmíněném soudě pracoval delší dobu. Podle předsedkyně Okresního soudu v Liberci vztah mezi soudkyní a kárně obviněným soudcem nebyl pouze čistě pracovní, ale zmínění se i pravidelně setkávali. Právě tento osobní vztah měl bránit předsedkyni kárného senátu v tom, aby ve věci nestranně rozhodla. Nutno podotknout, že sama soudkyně se necítila být podjatá. NSS v této věci neshledal důvod, pro který by musela být předsedkyně kárného senátu vyloučena z projednávání a rozhodování kárného řízení proti soudci Okresního soudu v Liberci. Vztah mezi zmíněnými považoval NSS za běžný a nepřekračující kolegiální vztahy a k rozhodnutí dodal, že: *„Každý soudce v průběhu své soudcovské kariéry navazuje na svých pracovištích, odborných konferencích a seminářích a při jiných příležitostech společenského života uvnitř soudcovského*

---

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. Nao 41/2013.

*stavu standardní kolegiální a profesní vztahy a jen některé z nich se vyvinou ve vztahy osobní. Krom toho, hloubka těchto vztahů se v čase mění, některé se prohlubují, jiné – zejména po opuštění společného pracoviště – blednou.*¹²⁵ To, že soudce vykonává svou profesi a při ní se setkává se svými kolegy ještě neznamená, že v jejich případě rozhodne podjatě. Pokud se tedy soudce cítí být nepodjatý a k určení podjatosti neexistuje žádná objektivní příčina, je oprávněn rozhodnout i ve věci, ve které některého z účastníků zná z dřívějšího či aktuálního působení u konkrétního soudu.

Na závěr tohoto rozhodnutí je na místě podotknout, že NSS připomněl, že ani procesní právní úprava¹²⁶ nehovoří o pravidle, které by stanovovalo, že soudce vyšší instance nesmí z důvodu své podjatosti rozhodovat ve věci, která vzešla od kolegů ze soudu nižší instance, na kterém sám také dříve působil.

Další rozhodnutí¹²⁷ z této oblasti se týká námitky podjatosti soudců jednoho ze senátů NS. Žalobkyně v této věci spatřovala podjatost soudců ve vztahu k bývalému řediteli jednoho z odborů Ministerstva zahraničních věcí. Vztah mezi soudci a bývalým ředitelem měl spočívat v tom, že tito měli být v kontaktu na pracovišti jedné z kateder Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Jeden ze soudců měl také sdílet na zmíněné fakultě kancelář s vedoucím katedry, který vystupoval v minulosti jako právní zástupce protistrany při sporu s žalobkyní. Tento soudce se k námitce vyjádřil tak, že se necítí být podjatý, protože k bývalému řediteli i k vedoucímu fakulty chová pouze vztahy, které jsou založeny na odborné úrovni. I zbylí dva soudci dotčeného senátu uvedli, že se s bývalým ředitelem znají pouze z vědeckých konferencí, které ale neznamenaly vznik jakéhokoliv jiného vztahu než čistě odborného. Nejvyšší soud rozhodl o nevyločení těchto soudců a své rozhodnutí odůvodnil usnesením Nejvyššího soudu,¹²⁸ které říká, že vztahy, které nepřekračují běžný pracovní kolegiální rámec, nezakládají samy o sobě důvod pro vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci.

O nepodjatosti soudkyně rozhodl NS i ve věci, ve které svou podjatost spatřovala sama soudkyně Vrchního soudu v Praze.¹²⁹ Tato soudkyně spatřovala svou podjatost v tom, že právní zástupce žalobce ve věci, ve které měla rozhodnout, ji v minulosti zastupoval v mediální kauze. Dle názoru NS však pracovní-

---

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Ustanovení § 14 odst. 2 OSŘ, § 30 odst. 3 TŘ a § 8 odst. 1 SŘS.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2013, sp. zn. 22 Nd 283/2013.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2001, sp. zn. 4 Nd 114/2001.

¹²⁹ Tamtéž.

kolegiální vztahy nezakládají důvod podjatosti. To, že soudce zná právního zástupce jednoho z účastníků řízení se stává poměrně často, zejména pokud soudce působí delší dobu v rámci jednoho soudního obvodu. V této situaci si však nepodjatostí nejsem tak jistá. Pokud zmíněný advokát zastupoval v minulosti samotnou soudkyni, vznikl mezi nimi jistý vztah důvěry, kvůli kterému mohla být nestrannost soudkyně narušena. Zde se vracím ke svému názoru, který jsem uvedla výše. Pokud se tedy soudce z určitých důvodů cítí být podjatý, měl by být z posuzování a rozhodování ve věci vyloučen.

Skutečnost, že sama soudkyně hovořila o své podjatosti, a přesto byla shledána nepodjatou může do jisté míry otrástit názorem společnosti na nestrannost takové soudkyně, potažmo celé justice. Považujeme-li soudce za vzdělané osoby, které znají své povinnosti zejména co se týče jejich profesního života, měli by mít dle mého názoru možnost rozhodnout se, zda jsou či nejsou podjatí a takový jejich názor by měl být respektován. I tak jsem ale přesvědčena, že k přezkoumávání intenzity vztahu by mělo docházet a to zejména, pokud se zaměříme na naprosto opačnou situaci, kdy bude soudce tvrdit, že se v žádném případě necítí být podjatý, o jeho podjatosti však budou existovat důvodné pochybnosti.

Pokud bychom chtěli porovnat vztahy rodinné se vztahy kolegiálními a přátelskými, můžeme říci, že u vztahů rodinných jsou soudci vylučováni častěji, protože o intenzitě vztahu v takových případech není velkých pochyb. Těžší je to při posuzování vztahů přátelských, které každý navazuje v jiné intenzitě. Zejména při velké intenzitě a vřelosti vztahu může vzniknout reálná pochybnost o nepodjatosti, se kterou je nutné spojovat i nestrannost, která musí být v rámci soudních procesů dodržována.

6.3 Negativní vztahy

Stejně jako výrazně blízký a přátelský vztah může způsobit podjatost soudce při rozhodování v konkrétní věci, může i nepřátelský či jinak negativní vztah ohrozit nestrannost rozhodování osoby soudce. Stejně tak konstatoval ÚS ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 105/01 ze dne 3.7. 2021, kde uvedl, že důvod k pochybnostem o nepodjatosti soudce není dán mimo jiné jen existencí rodinného či přátelského vztahu, ale i existencí vztahu zjevně nepřátelského.

I v rámci těchto vztahů by ráda zmínila některá rozhodnutí, prvním z nich je náleží ÚS ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94. Zde bylo rozhodnuto o tom, že ze strany obecných soudů mělo dojít k vyloučení soudkyně, která vydala

rozsudek a ten byl následně právní zástupkyní jednoho z účastníků označen za „právní zmetek“. Dotčená soudkyně pak na zástupkyni účastníka řízení podala trestní oznámení, a to i přesto, že je soudce označován za profesionála, který by měl umět přijímat přiměřenou kritiku na svou práci. Právní zástupkyně účastníka pak podala vůči soudkyni námitku podjatosti, ta ale nadřízeným soudem nebyla akceptována a ani sama soudkyně se v této věci necítila být podjatá. ÚS však po stížnosti, která následovala zhodnotil situaci jinak. Podle něj: „šlo o takový konflikt mezi rozhodující soudkyní a právní zástupkyní navrhovatelky, který svou povahou a intenzitou (...) je nepochybně dostatečným důvodem k tomu, aby v zájmu soudkyně samé o věci rozhodovala jiná osoba.“¹³⁰

Ačkoliv v tomto případě ÚS zhodnotil, že zmíněná soudkyně měla být z rozhodování ve věci vyloučena, podání trestního oznámení ze strany soudce na účastníka řízení nebo jeho právního zástupce nutnost vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci nezakládá. To, co je v každém takovém případě rozhodující, je motivace soudce k takovému kroku. ÚS ve svém usnesení ze dne 4. 8. 2004, sp. zn. IV. ÚS 67/04 dovedl, že důvod k pochybnostem o nepodjatosti soudce nespočívá pouze v samotném podání trestního oznámení, pokud v daném případě chybí osobní zainteresovanost toho kterého soudce. Výše zmíněné usnesení ÚS popisuje případ, ve kterém soudce sice podal trestní oznámení na jednoho z účastníků řízení, soudce osobně však v této věci nehrál žádnou roli a podání trestního oznámení tak bylo pouhé plnění úřední povinnosti. Myšlenka, která je z tohoto usnesení patrná tedy spočívá v tom, že podání trestního oznámení na některého z účastníků řízení automaticky nezakládá skutečnost vedoucí k vyloučení soudce z rozhodování ve věci, ale vždy je třeba zkoumat to, zda onen soudce je či není osobně ve věci zainteresován.

Na základě soudcem podaného trestního oznámení na obžalovaného rozhodoval ÚS o vyloučení soudce v rámci usnesení ze dne 9. 2. 2015, sp. zn. IV. ÚS 252/15. Stěžovatel (obviněný), jehož stížnost byla právě tímto usnesením odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost, se domáhal zrušení soudních rozhodnutí, která už ve věci byla vydána a zároveň požadoval vyloučení soudce, který na něj podal trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu křivého obvinění. Obžalovaný totiž prohlásil, že soudce manipuloval s důkazními prostředky a to proto, aby ho mohl odsoudit. Po tomto výroku se i sám soudce začal považovat za

---

¹³⁰ Nález ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94.

podjatého a žádal o své vyloučení. V usnesení o vyloučení soudce uvedl, že prohlášení obžalovaného velice zasáhlo do jeho osobnostní sféry a necítí se být v pozici, kdy by mohl nestranně rozhodnout. Nadřízený soud ovšem toto vyloučení odmítl. S tímto názorem souhlasil i ÚS, který zastával názor, že samotná skutečnost, že soudce podal na obžalovaného trestní oznámení a cítí se být ve věci podjatý, ještě automaticky nezakládá skutečnosti, pro které by mohla vzniknout pochybnost o soudcově nestrannosti.

Zde se opět vracím ke svému názoru vyjádřenému již v předchozí části své práce. Pokud se soudce cítí být podjatý, mělo by se více přihlížet k jeho osobnímu názoru. Pro širší veřejnost může toto působit velmi zmatečně. Představme si, že si laik o tomto případě přečte v médiích, která napíší o tom, že sám soudce se cítil být podjatý. Nadřízený soud však rozhodne, že v daném případě podjatý není a z rozhodování ve věci ho nevyloučí. Laik tedy dojde k závěru, že sám soudce není adekvátně schopen posoudit svůj vlastní vnitřní stav k projednávané věci a „někdo nad ním“ musí rozhodnout o tom, jaký postoj vlastně v určité věci zaujímá. Z mého úhlu pohledu toto nemůže vést k ničemu jinému než k tomu, že laická veřejnost bude pochybovat o nestrannosti soudů.

K ÚS se tento případ dostal i podruhé, tentokrát se ale zabýval posouzením nových skutečností, které obžalovaný ve své stížnosti uvedl. ÚS se zabýval zejména tím, že ve stížnosti soudce „vysvětlil, proč se vůči němu [stěžovatel] dopustil zločinu křivého obvinění.“¹³¹ Ústavní soud toto vysvětlení považoval za nerespektování presumpce nevinny jako jednoho ze základních principů trestního práva, když tuto skutečnost soudce konstatoval jako holý fakt, ačkoliv ve věci trestného činu křivého obvinění ještě nebylo rozhodnuto. ÚS podotkl, že zejména soudci působící v oblasti trestního práva, by si měli být vědomi důležitosti presumpce nevinny a tím, jak daný soudce formuloval důvod stížnosti tuto zásadu nedodržel. Toto již vedlo ÚS k závěru, že „tento soudce není nestranný, neboť uvedenými zjištěními byla vyvrácena domněnka jeho subjektivní nestrannosti.“¹³²

Ke konstatování podjatosti tedy ÚS vedlo až vyjádření soudce, ve kterém v podstatě nerespektoval presumpci nevinny, do té doby však ÚS nenabyl přesvědčení, že existuje skutečnost, která by znamenala podjatost soudce a jeho následné vyloučení z projednávání a rozhodování ve věci.

---

¹³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 42.

¹³² Tamtéž, bod 46.

Poměrně raritní případ týkající se vyjádření soudce k účastníkovi řízení či jeho právnímu zástupci řešil ústavní soud ve svém nálezu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 4071/17. V tomto případě soudkyně pronesla hanlivé vyjádření vůči právnímu zástupci obžalovaného. Toto vyjádření bylo zachyceno na nahrávku neznámého původu a zveřejněno na internetu. Obžalovaný, klient právního zástupce, který byl tímto výrokem zasažen, podal vůči soudkyni námitku podjatosti, té však nebylo vyhověno ani samotnou soudkyní, která se necítila být podjatá, ani nadřízeným soudem. Jedním z důvodů nevyhovění byla skutečnost, že nahrávku nešlo užít, a to vzhledem k tomu, že by bylo porušeno právo zaručené ústavou, totiž právo na ochranu soukromí. Další důvod spočíval v nemožnosti ověření autenticity předmětné nahrávky.

V tomto případě měl však ÚS jiný právní názor než obecné soudy. Primárně soud konstatoval, že sama soudkyně nijak svá slova nepopírala, naopak se je snažila racionalizovat tím, že byla pronesena v důsledku psychické zátěže.¹³³ Z tohoto ÚS dovodil, že autenticitu není nutné dále posuzovat, protože je zjevná. Poté ÚS provedl test proporcionality, ze kterého usoudil, ačkoliv je tajné pořízení nahrávky zásahem do soukromí soudkyně, „nelze upřít převahu veřejného zájmu a uplatnění informací v trestním řízení před ochranou soukromí předsedkyně senátu.“¹³⁴ Veřejný zájem v tomto případě představovala skutečnost, že by soudkyně mohla být ve vztahu k účastníkům a k rozhodnutí ve věci podjatá.

Jiný příklad, ve kterém stěžovatel podal námitku podjatosti k ÚS založenou na negativním vztahu soudkyně k němu samotnému, řešil ústavní soud v nálezu pléna sp. zn. Pl. ÚS 100/20. Stěžovatel – advokát ve své námitce tvrdil podjatost soudkyně ÚS, která se v jiném plenárním rozhodnutí lišila svým názorem a uplatnila tak odlišné stanovisko, ve kterém mimo jiné kriticky hodnotila ústavní stížnost, kterou tento stěžovatel podal v jiné věci, tehdy jako právní zástupce tehdejšího stěžovatele. Soudkyně tehdejší ústavní stížnost zhodnotila takto: „mimořádně nekvalitní a neodpovídající úrovni, kterou by měl advokát v řízení před Ústavním soudem disponovat.“¹³⁵

Ve výše zmíněném případě však plénum ÚS s názorem stěžovatele nesouhlasilo a konstatovalo, že v případě první podané ústavní stížnosti bylo odlišné stanovisko „pouze kritika kvality tehdy posuzované ústavní stížnosti, nikoliv

---

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 4071/17, bod 12.

¹³⁴ Tamtéž, bod 63. a 64.

¹³⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/20, Odlišné stanovisko soudkyně Milady Tomkové k odůvodnění usnesení, bod 23.

osoby stěžovatele coby právního zástupce - jedná se tedy o kritiku ad rem a nikoliv ad hominem. “ Současně k tomu ÚS uvedl, že „na podobnou věcnou (nikoliv osobní) kritiku musí být každý advokát připraven a schopen ji jako právní profesionál unést; stejně jako soudci musí být schopni unést kritiku svých rozhodnutí. “¹³⁶

Osobně si myslím, že ač mohla být taková kritika pro advokáta, tehdejšího právního zástupce stěžovatele nepříjemná, soudkyně žádným způsobem neurazila jeho osobu, byla pouze konstruktivně kritická ke kvalitě stížnosti, která se k ÚS dostala. Se závěrem ÚS o nevyločení zmíněné soudkyně tedy naprosto souhlasím, nepředpokládala bych totiž, že pouhé podání ne příliš kvalitní ústavní stížnosti, navíc v jiné věci, způsobí tak negativní postoj soudkyně, že nebude moci nestranně rozhodnout. Jedna nekvalitní ústavní stížnost nemusí nutně znamenat, že konkrétní právní zástupce, advokát či jiná osoba vystupující před ústavním soudem nedosahuje dostatečných kvalit. Během kariéry ústavního soudce se jistě nestane pouze jednou, že ústavním soudcům „přistane na stole“ ústavní žaloba, která není dokonalá, nemyslím si tedy, že jedno takové podání zapříčiní takový negativní vztah, který by měl ovlivnit všechny budoucí rozhodnutí, která jsou podána touž osobou.

Zároveň se ale domnívám, že by se soudce jako profesionál měl držet hodnotících komentářů, které přímo nesouvisí s posuzováním a rozhodováním v té které věci. Nadužívání vlastních názorů, které v daných věcech nejsou velmi důležité by totiž mohlo ovlivnit důvěru veřejnosti v nezávislost a nestrannost soudní moci jako celku. Soudce si navíc nikdy nemůže být jistý tím, že ve věci osoby, o které pronesl negativní výrok, nebude v budoucnu rozhodovat.

Jako příklad poměrně nešťastně proneseného výroku můžeme považovat výrok předsedy ÚS, který se v televizním rozhovoru vyjádřil na adresu konkrétního poslance, který byl jmenován do funkce místopředsedy Poslanecké sněmovny. V rozhovoru zazněla věta, dle které předseda ÚS považuje za „*dost vážnou situaci, že do ní byl parlamentem demokraticky v tajné volbě zvolen člověk, jehož veřejně prezentované názory jsou skutečně rasistické, xenofobní neonacistické, a to nemluví o populismu a demagogii.*“¹³⁷

---

¹³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 100/20, bod 9 a 10.

¹³⁷ ČTK, iRozhlas.cz. Jeho názory jsou neonacistické. Okamura se nikdy neměl stát místopředsedou sněmovny, říká Rychetský [online]. iRozhlas.cz. 19. 2. 2018. [cit. 17. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tomio-okamura-pavel-rychetsky-spd-mistopredseda-snemovny-robert-pelikan-ano_1802191000_dp

Právě v tomto případě došlo k výše avizované situaci. Zmíněný poslanec se stal stěžovatelem v řízení před ÚS a v této věci se stal soudcem – zpravodajem právě autor zmíněného úryvku z televizního rozhovoru. Stěžovatel uplatnil vůči své osobě námitku podjatosti, které bylo usnesením¹³⁸ na základě televizního rozhovoru vyhověno, a to vzhledem k tomu, že nebylo pochyb o takovém negativním vztahu soudce k poslanci, který mohl způsobit podjatost v dané věci.

V této části své práce jsem se věnovala případům, které obsahovaly určité zahrnutí soudce do případu ještě jiným způsobem, než je jen tím, že věc posuzoval a rozhodoval v ní. Pokud soudce jednal ze své povinnosti, pak se mi tento jiný zásah jeví naprosto v pořádku. Pokud jde ale o pouhé negativní vyjádření názoru, které neobsahuje žádnou přidanou hodnotu a jeho cílem je pouze „ulevit si“ či vyjádřit svůj osobní názor, pak by si soudce měl zachovat svou profesionalitu a svou nespokojenost či nesouhlas by měl vyjádřit až ve chvíli, kdy si je jistý tím, že jeho výrokem nebude ovlivněna jeho budoucí kariéra nebo dokonce celý soudcovský stav.

7 Osobní zkušenost s nestranností soudce

V letech 2018 až 2023 jsem sama byla svědkem posuzování a rozhodování trestní věci u Okresního soudu v Chomutově. Ze své vlastní iniciativy a zájmu o téma jsem byla přítomna všem jednáním od přečtení obžaloby v rámci hlavního líčení až do vynesení rozsudku. Na konci roku 2019 došlo v této věci ke změně soudce. Původní soudkyně byla přeložena na Krajský soud v Ústí nad Labem za účelem stáže. Ve zmíněném případě tedy byla ustanovena soudkyně nová. Osobně jsem se tedy setkala se dvěma soudkyněmi, které mou přítomnost jako studentky právnické fakulty považovaly za něco neobvyklého. Vzhledem k tomu, že neexistoval žádný z důvodů vyloučení veřejnosti, mohla jsem být přítomna výslechu obžalovaného, výslechům svědků, následnému dokazování i vynášení rozsudku. V průběhu jednání jsem si utvářela obraz o tom, jak by celá trestní věc mohla být rozhodnuta, pečlivě jsem ale také pozorovala chování jak samotných soudkyň, tak přísedících. Po celou dobu řízení před soudem jsem měla pocit, že se obě soudkyně opravdu snaží dojít ke spravedlivému výsledku, o kterém by nebyly důvodné pochybnosti. Zároveň musím zmínit, že ačkoliv hovořily

---

¹³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2018, sp. zn. III.ÚS 2300/18.

s obžalovaným, kterému hrozil trest odnětí svobody až deset let, a to za násilný trestný čin, ani náznakem mu nedaly najevo, že by nectily jeho presumpci nevin. Stejně nestranně se chovaly i ke všem svědkům, ačkoliv jsem přesvědčená o tom, že některé z nich nepovažovaly za příliš věrohodné. Konečný rozsudek, který soudkyně vyhlásila v polovině března 2023 znamenal zproštění obviněného a výsledek pro mne nebyl překvapující. Státní zástupkyně v tomto případě dle mého názoru i dle názoru soudu neunesla důkazní břemeno a soudkyně tak své rozhodnutí opřela mimo jiné i o zásadu *in dubio pro reo*, která prostupuje celým odvětvím trestního práva.

Z jednoho řízení před soudem, které jsem absolvovala od začátku až do konce, samozřejmě není vhodné vyvozovat velké závěry, přesto na mě ale praxe českého soudnictví působí velmi pozitivně a představa, že každý soudce s takovou pečlivostí dochází k závěrům, zejména pokud se rozhodnutí týká potencionální omezení svobody, ve mně vyvolává pocit jistoty v demokratický právní stát, ve kterém soudnictví funguje tak, jak by mělo a ve kterém je zásada nezávislosti a nestrannosti soudce uplatňována dle platných právních předpisů. To, že veřejnost může být přítomna jednání před soudy také jistě znamená určitou formu kontroly a tuto možnost vnímám jako velmi přínosnou.

8 Kauza zjevného pochybení soudce ve vztahu k jeho nestrannosti

V přechodí kapitole jsem shrnula svůj vlastní pocit z konkrétního chování soudkyň ze strany nestrannosti, obě zmíněné soudkyně byly nepochybně nestranné, a to jak z objektivního, tak ze subjektivního hlediska. V této kapitole bych se ráda věnovala mediální kauze soudce Ondřeje Havlína, jehož podjatost a účelové rozhodování ve věcech bylo prokázáno a za svou činnost byl také pravomocně odsouzen.

V letech 2012 a 2013 měl bývalý soudce Ondřej Havlín ovlivňovat trestní řízení ve prospěch pachatelů trestných činů, jimiž byli většinou opilí řidiči. Havlínovo ovlivnění spočívalo v žádosti, nabídce či přímo poskytnutí úplatku ze strany obžalovaného či jeho právního zástupce. Úplatky byly poskytnuty za to, že v té, které věci Havlín rozhodne ve prospěch obviněného. Okresní soud v Kladně, který se trestní věci bývalého soudce zabýval v první instanci, mu uložil šest a půl roku odnětí svobody. Proti rozhodnutí okresního soudu se Havlín odvolal a odvolací soud pak jeho trest zmírnil z výše uvedené sazby na pět let a tři měsíce. Proti rozhodnutí odvolacího soudu bylo podáno dovolání, Nejvyšší soud ho však

neshledal opodstatněným vzhledem k tomu, že dle názoru soudu netrpí rozhodnutí vadami, které byly v dovolání vytýkány. Po vyčerpání všech možných opravných prostředků se případ dostal i před ÚS, kde bývalý soudce Havlín namítal podjatost soudců, kteří v jeho věci rozhodovali. ÚS však jeho stížnost odmítl a k dnešnímu dni má již zmíněný soudce odpykán trest odnětí svobody. Ve vězení nakonec strávil více než polovinu trestu, který mu uložil odvolací soud, kterým byl Krajský soud v Praze.¹³⁹

Z hlediska tématu mé práce mi uvedení tohoto případu přijde opravdu na místě. Zde není pochyb o tom, že soudce profesně pochybil, spáchal trestný čin, ale co je z hlediska mnou zpracovávaného tématu nejdůležitější, ohrozil důvěru společnosti v justici, když nerespektoval zásadu nestrannosti. K tomuto se vyjádřila i nynější vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová, která uvedla, že „*Soudil za úplatu. Korupce v justici je velmi závažná, ta nejzávažnější.*“¹⁴⁰ S výrokem vrchní státní zástupkyně nelze než souhlasit. Korupce je jedním z negativních jevů, který velkou měrou ovlivňuje názory společnosti o celých sférách a zejména pak o jejich interním fungování. To, že byl v tomto případě soudce Havlín opravdu potrestán, vnímám jako určitý signál pro společnost, že taková skutečnost není tolerována a že porušení nestrannosti soudce se v justičním systému trestá. Veřejnost pak může vkládat větší důvěru v to, že v jejich případě by také rozhodoval nestranný a nezávislý soudce.

9 Závěr

Ve své diplomové práci, která nese název Pojem nestrannosti a nezávislosti soudce bylo mým cílem tento pojem definovat a následně rozebrat atributy tohoto pojmu. Předtím, než jsem se ale začala věnovat jednotlivým zárukám, definovala jsem a popsala soudnictví v České republice a také pojem nezávislosti a nestrannosti soudů ve vztahu právě k této nezastupitelné záruce. Nutno shrnout, že nezávislost soudce je dána především jeho možností rozhodovat na základě svého uvážení, kdy jedině, co musí bezpodmínečně respektovat, jsou zákony. Poté, co jsem definovala pojem samotné nestrannosti a nezávislosti soudce, která je

---

¹³⁹ Za korupci a ovlivňování případů dostal soudce Havlín pět let [online]. ct24.ceskatelevize.cz 11. února 2016 [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1690546-bradacova-havlin-ohrozil-duveru-justice-soud-mel-odvolani-zamitnout/>

¹⁴⁰ Bradáčová: Soudce Havlín ohrozil důvěru justice v očích společnosti [online]. pravni prostor.cz, 12. února 2016 [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://www.pravni prostor.cz/aktuality/aktuality/bradacova-soudce-havlin-ohrozil-duveru-justice-v-ocich-verejnosti/>

odvozena právě od nezávislosti a nestrannosti soudů, jsem pokračovala výčtem dalších zásad, které soudní systém provázejí, a to v čele se zárukou zákonného soudce. Zaručení zákonného soudce vnímám jako jeden z dalších pilířů, bez kterého by soudní systém nemohl správně fungovat. Zároveň ji považuji za velmi provázanou právě se zásadou, která je předmětem mé diplomové práce. Poté, co jsem se vypořádala s jednotlivými pojmy jsem se mohla zaměřit na jednotlivé záruky a blíže je popsat. První popsanou zárukou je záruka jmenování do funkce soudce. V této kapitole jsem věnovala pozornost zejména samotnému popisu institutu jmenování do funkce a dále jsem se zabývala podmínkami, které je nutné před ustanovením do funkce soudce splnit. V souvislosti s těmito podmínkami jsem pokládala za vhodné připomenout situaci z roku 2005, kdy tehdejší prezident nejmenoval do funkce soudce, kteří splnili všechny podmínky, které zákon stanovoval, až na podmínku věku. Tu však nesplnili zejména proto, že byl novelou změněn příslušný zákon, jež zvedal věkovou hranici pro vykonávání soudcovské profese z původních 25 let na 30 let. Následujícím atributem, který byl v rámci tématu rozebrán je neslučitelnost funkcí. Právní úprava neslučitelnosti funkcí obsahovala v minulosti poměrně velkou mezeru v právní úpravě, kde nebyl výkon soudcovské profese vyloučen s členstvím v politické straně. Tato mezera však byla odstraněna, což považuji za velmi příznivou skutečnost. Dalšími atributy, které byly v této práci popsány, jsou neodvolatelnost a nepřeložitelnost z funkce, kárná odpovědnost soudců a hmotné zabezpečení soudů. K poslednímu ze zmíněných bych ráda podotkla, že zejména v souvislosti s inflací, zdražováním, ale na druhé straně i se snižováním valorizací důchodů v roce 2023 nevnímám výrazný růst platů soudců pozitivně. Dalším atributem, který dotváří celistvost zásady nestrannosti a nezávislosti soudce, je morální integrita soudce. Ať jsou ostatní atributy sebe více důležité, neméně opomenutelným aspektem soudcova rozhodnutí jsou vždy jeho morální zásady, které jsou více či méně u toho kterého soudce vyvinuty. Dodržování zákona či rozhodování na základě něho je třeba respektovat už jen z toho důvodu, že pokud dojde k porušení jednoho či druhého, bude ten, kdo porušení způsobil potrestán. Morální zásady však nejsou vtěleny do žádného právního předpisu, který by nutně musel být dodržován, je tedy nemožné dodržování morálních zásad vyžadovat, navíc v případě, kdy pro každého člověka i každého soudce znamenají něco jiného. Přesto ale docházelo ke snahám, které vedly k více či méně úspěšným pokusům o jakési kodexy, které měli s morálními dilematy, odehrávajícími se v hlavě soudce, pomoci.

Ve své práci se dále věnuji konkrétním případům, ve kterých byla namítána soudcova nestrannost. Před nimi jsem však považovala za důležité zmínit, jaká existují kritéria pro stanovení skutečnosti, zda soudce podjatý či nestranný je. Velmi krátce jsem tedy popsala test nestrannosti, který sestává z testu objektivního a subjektivního. Dále jsem pokračovala, jak už jsem zmínila výše, konkrétními případy namítnutí soudcovské podjatosti, a to ať již ze strany samotného soudce nebo některým z účastníků řízení. Prvními vztahy, které byly popsány, byly vztahy rodinné, ty jsou považovány za důvod vyloučení soudce z posuzování a rozhodování ve věci ex lege. S tímto naprosto souhlasím, neboť si nedokážu představit vztah bližší, než je právě ten rodinný. Dále jsem se věnovala vztahům přátelským i nepřátelským, u kterých již není vyloučení soudce z posuzování a rozhodování ve věci tak jednoznačné. Během popisování konkrétních případů jsem si na věc vytvořila vlastní názor, který je však odlišný od běžné rozhodovací praxe. Myslím si totiž, že pokud soudce namítne svou podjatost a ve věci se opravdu cítí nebýt nestranný, měl by být jeho názor respektován už jen z toho důvodu, abychom v soudnictví eliminovali možnost vynesení rozsudku, který není absolutně nestranný.

V závěrečných kapitolách své práce jsem se věnovala dvěma trestním kauzám, z nichž první jsem se sama zúčastnila a v této části práce jsem hodnotila přístup soudkyň figurujících v tomto případě v souvislosti se zásadou nestrannosti soudce. V druhém případě shrnuji mediální kauzu bývalého soudce Ondřeje Havlína, který byl za trestnou činnost, které se dopustil v rámci své soudcovské profese, dokonce potrestán odnětím svobody.

Tato práce by mohla přinést poměrně ucelený pohled o složkách, které společně tvoří zásadu nestrannosti a nezávislosti soudce. Nedílnou součástí práce jsou také vybraná rozhodnutí, která se týkají případů, kdy je o nestrannosti pochybováno a zejména druhá část práce mi zajímavá i pro osobu laika, který projeví určitý zájem o toto právnícké téma.

10 Zdroje

Monografie:

BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-814-7.

FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Vyd. 2. dopl. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-2592-1.

HENDRYCH, Dušan, SVOBODA, Cyril a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 130. 80-7179-084-2.

KLÍMA, Karel. *O právu ústavním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-757-5.

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 1. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 901 s. ISBN 978-80-7380-140-3.

KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-292-2.

KOCOUREK, Jiří, ZÁRUBA, Jan (ed.) *Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-761-8.

LANGÁŠEK, Tomáš. *Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení*. In. BERÁNEK, S. *Česká justice – otázka správy a nezávislosti*, Praha: Transparency International, 2010. ISBN 978-80-87123-15-7.

MACKOVÁ, A.: *Nezávislost soudců*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1998.

MONTESQUIEU, Charles Louis de Secondat. *O duchu zákonů*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1947. ISBN 978-80-7380-871-6.

MOLITERNO, James E., PATON, P. D. *Globální problémy profesní etiky právníků*. 1. České vydání. Překlad a doplňující texty k českému vydání M. Kopa, M. Tomoszek a V. Dohnal. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISSN 1805-2789.

PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří (ed). *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář*. 1. díl. 2. vydání. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-110-3.

SCHELLEOVÁ, I. *Soudy a soudní právo*. Zlín: Živa, 1994. ISBN 80-901745-0-7.

SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška (ed). *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 935 s. ISBN 978-80-7179-869-9.

STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003. 660 s. ISBN 80-7239-155-0.

STAVINHOVÁ, Jaruška, SAHÁNEK, Petr. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. MU Brno: Doplněk, 1992. 162 s. ISBN 80-210-0395-2.

SUCHÁNEK, Radovan, JIRÁSKOVÁ, Věra a kol. *Ústava České republiky v praxi. 15 let platnosti základního zákona*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-18-9.

ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vydání. Brno: MU, Mezinárodní politologický ústav, 2008. ISBN 978-80-210-4520-0.

WEYR, František. *Československé právo ústavní*. Praha: Melantrich A.S., 1937

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. 978-80-7201-726-3.

WINTR, Jan. *Říše principů. Obecné a odvětvové principy současného českého práva*. 1. vydání. Praha: UK Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1246-1.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2007, s. 17. ISBN 978-80-7380-044-4.

ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7179-005-2.

Články:

BUREŠOVÁ, Dagmar. Najít cestu ke skutečné nezávislosti soudu. *Socialistická zákonnost*, 1990, roč. 38, č. 3.

JANKOVSKÝ, Zdeněk. Ohlédnutí za soudními spory prezidenta České republiky s justičními čekateli. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 23.

JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. XIII., č. 8.

KNAPP, Viktor. Přínos střeoevropského soudnictví k evropské právní kultuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 9.

KOSAŘ, David. Kárná řízení se soudci v judikatuře ESLP. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 19.

MARKEL, Ernest. Zajištění soudcovské nezávislosti. *Právní praxe*, 1995, roč. XLIII, č. 9.

MOKRÝ, Antonín. O soudech a soudcích. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 3.

MOKRÝ, Antonín: Nezávislost a nestrannost soudce – vzájemná souvislost a podmíněnost pojmů, *Právní praxe*, 1995, č. 9.

ODEHNALOVÁ, Jana. Laický prvek v soudním procesu a některé ústavněprávní aspekty. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 14.

TOMEŠ, Milan. Samospráva soudů jako projev ústavou založené nezávislosti. *Soudce*, 2007, roč. 9, č. 11.

WIPLINGER, Eduard. Základy soudcovské nezávislosti. *Právní praxe*, 1995, roč. XLIII., č. 9.

Disertační práce:

MACKOVÁ, A. *Nezávislost soudců: disertační práce*. 1. vydání. Praha: Ediční středisko PF UK, 1996.

Dokumenty:

Etické zásady chování soudce (schválen Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR dne 28. října 2000).

Zásady chování soudce (schváleny 15. Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR dne 26. 11. 2005).

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 236/1995 Sb., Zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 150/2002 Sb., Zákon soudní řád správní

Zákon č. 85/1990 Sb., Zákon o právu petičním

Judikatura:

Nález Ústavního soudu ze dne 13.09.1995, sp. zn. Pl. ÚS 7/95

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11.1996, sp. zn. I. ÚS 167/94

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01

Nález Ústavního soudu ze dne 18.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02

Nález Ústavního soudu ze dne 12.01.2005, sp. zn. III. ÚS 441/04

Nález Ústavního soudu ze dne 28.04.2005, sp. zn. Pl. ÚS 60/04

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 05.2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14

Nález Ústavního soudu ze dne 12.09.2006, sp. zn. II. ÚS 53/06

Nález Ústavního soudu ze dne 11.07.2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06

Nález Ústavního soudu ze dne 28.07.2009, sp. zn. Pl. ÚS 9/09

Nález Ústavního soudu ze dne 07.09.2010, sp. zn. Pl. ÚS 22/09

Nález Ústavního soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09

Nález Ústavního soudu ze dne 27.1.2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15

Nález Ústavního soudu ze dne 29.8.2018, sp. zn. III. ÚS 4071/17

Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 26/2000

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15.07.2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02

Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2273/09

Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2290/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2018, sp. zn. III.ÚS 2300/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/20
Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 100/20
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 2 Cdon 828/96
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2001, sp. zn. 4 Nd 114/2001
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 6 Tz 50/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 6 Tz 50/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2013, sp. zn. 22 Nd 283/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2017, sp. zn. 7 Tdo 509/2017
Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2010, sp. zn. Nao 46/2010
Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. Nao 41/2013
Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. Nao 81/2014
Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 5. 2017, č. j. 16 Kss 1/2017–
183
Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 13. 5. 2011, sp. zn. 1 T 134/2010

Internetové zdroje:

Nejnižší měsíční hrubý plat soudce na okrese překročí příští rok 100 tisíc korun [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2022/12/nejnizsi-mesicni-hruby-plat-soudce-na-okrese-prekroci-pristi-rok-100-tisic-korun>

Na Ústavní soud se opozice obrátí, jakmile změna valorizace důchodů vyjde ve sbírce. Prezidenta za podpis kritizuje [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3572040-na-ustavni-soud-se-opozice-obrati-jakmile-zmena-valorizace- Duchodu-vyjde-ve-sbirce>

Magna charta soudců (Základní principy) [cit. 2. ledna 2023]. Dostupné na: <https://rm.coe.int/magna-carta-of-judges-translated-in-czech-magna-charta-soudcu/16807bbae9>

Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2020/06/eticky-kodex-soudcu-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove/>

Ubylo kárných prohřešků soudců, řekl předseda Nejvyššího soudu [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2022/10/eticky-kodex-ubylo-karnych-prohresku-u-soudcu-rekl-predseda-nejvyssiho-soudu/>

Úplné znění otevřeného souboru etických dilemat soudce [cit. 20. února 2023]. Dostupné na <http://www.sucr.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%c3%bdch-dilemat-soudce.html>

Tisková zpráva veřejného ochránce práv. Rozpoznat neetické jednání není vždy jednoduché. Otevřený soubor etických dilemat soudce může být užitečnou pomůckou [cit. 22. února 2023]. Dostupné na <https://www.ochrance.cz/aktualne/rozpoznat-neeticke-jednani-neni-vzdy-jednoduche-otevreny-soubor-eticky-dilemat-soudce-m/>

Jeho názory jsou neonacistické. Okamura se nikdy neměl stát místopředsedou sněmovny, říká Rychetský [cit. 17. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tomio-okamura-pavel-rychetsky-spd-mistopredseda-snemovny-robot-pelikan-ano_1802191000_dp

Za korupci a ovlivňování případů dostal soudce Havlín pět let [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1690546-bradacova-havlin-ohrozil-duveru-justice-soud-mel-odvolani-zamitnout/>

Bradáčová: Soudce Havlín ohrozil důvěru justice v očích společnosti [cit. 17. března 2023]. Dostupné na <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/bradacova-soudce-havlin-ohrozil-duveru-justice-v-ocich-verejnosti/>

Pavel nejspíše jmenuje soudce, které Zeman odmítl. Pochybuje, že Hrad objevil nedostatky, které všichni přehlédli [cit. 26. března 2023]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3561224-pavel-nejspise-jmenuje-soudce-ktere-zeman-odmitl-pochybuje-ze-hrad-objevil-nedostatky/>